

POLITISERING IN HET JEUGDWELZIJNSWERK

COLOFON

Samenstelling en redactie

Marte Ingels
Jeroen Kemel
Charlotte Roelandt
Babette Träger
Kato Van Hove
Shinya Xuan
Bart Van Bouchaute

Vormgeving

Kato Van Hove

Jaar van uitgave

2020

Met dank aan

Reyhan Görgöz, Arteveldehogeschool.

In samenwerking met

Uit De Marge: Fleur van Oyen, Koen de Stoop, Hannes Vanhee, Samuel Vileyn en de jongeren van case Rotney en de politicase, Ellen De Bruyne (vzw Jong) en de jongeren van NIEMO, Thiska Van Durme (JGiA) en de jongeren van JGiA.

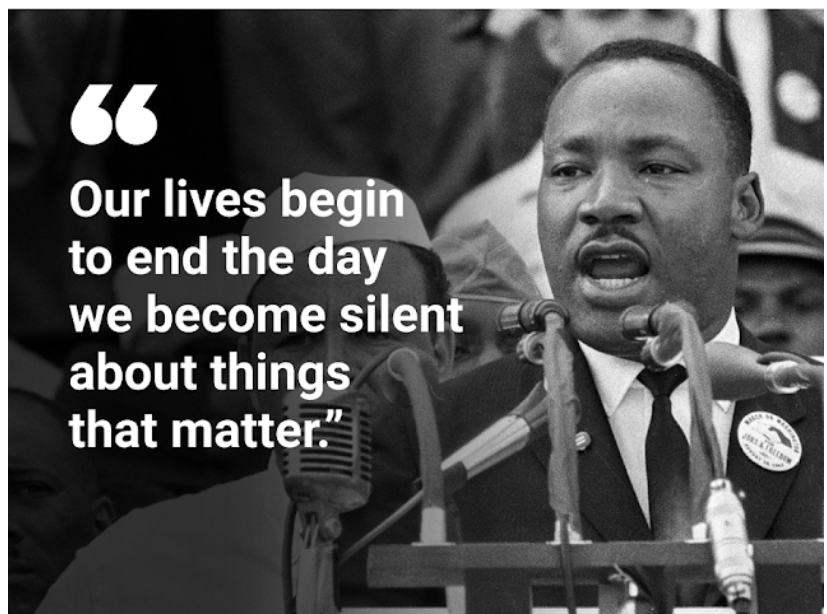
SITUERING

Jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie krijgen minder ruimte om hun ongenoegen en frustratie publiek te uiten. Dit wordt immers al snel gezien als het verstoren van de harmonie en orde in de samenleving. Toch zijn we er van overtuigd dat er niet minder, maar juist meer ruimte en meer ondersteuning nodig is voor de stem van deze jongeren. Ook jonge mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie kunnen hoorbaar en zichtbaar worden om kwesties publiek te uiten en maatschappelijke verandering te eisen. Die jongen mensen doen dit op verschillende manieren, via allerlei vormen van dialoog of actie, op kleine of op grote schaal.

Met dit bachelorproject willen we die politisering in het jeugdwelzijnswerk beter zichtbaar maken en ondersteunen. Met ons onderzoek willen we meer zicht krijgen op de ervaringen en belevingen van de jongeren zelf en hun begeleiders. We onderzochten vier 'good practices' van politisering bij jeugdopbouwwerk Geraardsbergen, Jong Gent in Actie en de nieuwkomerswerking van VZW Jong. Daar deden we interviews met de betrokken jeugdwelzijnswerkers en jongeren.

De resultaten presenteren we in dit magazine. Eerst geven we een korte achtergrond over politisering in het jeugdwelzijnswerk. Daarna beschrijven we kort de vier cases. Vervolgens zoomen we in op een aantal kwesties die naar boven kwamen. Elke kwestie eindigt met een discussiebox. Die zijn bedoeld voor verdere reflectie door en discussie tussen de lezers.

Met dit magazine hopen we jeugdwelzijnswerkers en hun organisaties te inspireren om hun politiserende aanpak af te stemmen op de aandachtspunten die de betrokken jeugdwelzijnswerkers en jongeren zelf aangeven.

Martin Luther King Jr.

POLITISERING IN HET HART VAN HET JEUGDWELZIJNSWERK

Bart Van Bouchaute

Politisering heeft vandaag een negatieve bijklank in de maatschappij. Het begrip politisering doet je meteen denken aan 'de politiek', aan politieke spelletjes en machtsmisbruik. Daarom verdient het de moeite om politisering wat beter te bekijken en rechtstreeks te koppelen aan de kernopdracht van het jeugdwelzijnswerk.

Politisering en de kernfuncties van het jeugdwelzijnswerk

Volgens het steunpunt Uit de Marge vervult het jeugdwelzijnswerk vier functies: (1) het realiseert een groepsgericht vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie; (2) het heeft hierbij bijzondere aandacht voor het fysieke en psychosociale welzijn van de deelnemers; (3) vanuit de vrije tijd slaat het de brug naar andere domeinen zoals onderwijs, arbeid, hulpverlening of sport en (4) het signaleert knelpunten en doet aan belangenbehartiging.

Die vierde functie is interessant voor ons verhaal. Het betekent immers dat het jeugdwelzijnswerk zich inzet voor de realisatie van de sociale grondrechten voor de doelgroep. Dat doen deze organisaties door als spreekbuis namens de doelgroep op te treden én door de doelgroep zelf een stem te geven in het maatschappelijk debat.

Aan politiek doen: meer dan een doorgeefluik naar 'de politiek'

En dat laatste betekent wel wat anders dan 'jongeren dichter bij de politiek brengen'. Heel wat projecten doen dit, bijvoorbeeld in de aanloop naar de verkiezingen. Dan trekken jongeren of organisaties met bepaalde kwesties naar 'de politiek' met de vraag aan de beleidsmakers om het aan te pakken. In die benadering is er een duidelijke rol voor 'de politiek' die de samenleving bestuurt en voor de anderen die bestuurd worden. Die visie op 'aan politiek doen' is ruim verspreid. En op zich is er niets verkeerd aan dergelijke aanpak. Maar het blijft wel nogal schraal, want we worden herleid tot een doorgeefluik naar 'de politiek'.

'Aan politiek doen' kan een veel interessantere betekenis krijgen als je 'politiek' veel breder bekijkt. En dat bedoelen we met politisering: de bijdrage van iedereen aan het publieke debat over de inrichting van de samenleving. Iedereen kan aan politiek doen. Iedereen kan 'publiek gaan' met wat hij of zij denkt over ons samenleven op kleine of grote schaal. Dat kan op heel verschillende manieren of momenten, en ook tegenover heel veel verschillende mensen: niet alleen de beleidsmakers, maar ook je ouders of omgeving, een schooldirectie of een projectontwikkelaar, of breder nog de publieke opinie. Dat kan leiden tot een verandering in een mentaliteit bij de publieke opinie, in de beeldvorming over groepen, in de regels van een voorziening, in een wetgeving...

Democratie als uitgangspunt

In die zin kan iedereen – ook kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie – aan politiek doen. Dit sluit aan bij hét basisprincipe van de democratie waar we te weinig bij stilstaan. Dat basisprincipe is dat iedereen – jong of oud, gevestigd of nieuwkomer, rijk of arm, man of vrouw... - een gelijkwaardige stem heeft in het debat over hoe we moeten samenleven. Dus ondanks al de feitelijke ongelijkheden betekent democratie dat iedereen evenveel te zeggen mag hebben als anderen. Voor kinderen en jongeren is dat zeer herkenbaar. Al te vaak wordt met hun jonge leeftijd geschermd om hen net niet als gelijke medeburgers te beschouwen: ze zijn te jong, niet slim of ervaren genoeg, te naïef, moeten eerst nog veel studeren enzovoort. Democratie als principe staat daar haaks op: het is niet omdat 'ze' maar kinderen of jongeren zijn, dat ze niets te zeggen hebben.

De bestaande orde in vraag stellen

Politisering begint bij mensen die de bestaande situatie in vraag stellen. Elke bestaande samenleving – hoe hard ze ook haar best doet – leidt onvermijdelijk tot vormen van ongelijkheid en onrecht. Meestal staan we daar niet bij stil, vinden we dit zelfs normaal.

Waarom is iets wat het is? Waarom vinden we het bijvoorbeeld normaal dat spelende kinderen in stadswijken als 'overlast' worden beschouwd? Waarom vinden we dat jonge mensen moeten sofa-surfen omdat ze geen woning kunnen vinden? Waarom vinden we dat jongeren met een kleurtje geweigerd worden in het uitgaansleven? Waarom vinden we het oké dat jongeren in sommige wijken voortdurend politiecontroles ondergaan? Soms zegt iemand: ik vind dit niet normaal. En nog iemand. En nog iemand. In die vraag zit de start van politisering.

Nog niet zo lang geleden stelden we bijvoorbeeld weinig vragen bij geweld binnen het huwelijk, dat leek een privézaak. Pas toen feministen en hulpverleners deze kwestie publiek ter discussie stelden, groeide de aandacht in de samenleving en ja, ook in 'de politiek'.

Of we stonden niet stil bij de uiterst gevaarlijke verkeerssituatie voor onze kinderen op weg naar school. Een project in Brussel liet kinderen hun weg naar school fotograferen: bumpers van auto's, onoverzichtelijke oversteekplaatsen, ... kwamen eindelijk in beeld. Jeugdwerkorganisaties maakten met deze foto's een tentoonstelling in het Brussels Parlement.

Of we stelden ons bijzonder weinig vragen bij de kwetsbare situatie van vele jongeren die interim-werk doen: dagcontracten, nepadvertenties in de interimkantoren, lange verplaatsingen, lage verloning... Pas toen deze interimjongeren zich bewust werden van de situatie en naar buiten kwamen met acties op de markten 'Interim is een loterij' en met een heus zwartboek interim draaiden de interimsector én de vakbonden bij.

Het zijn maar enkele van de vele voorbeelden. In praktijken van politisering stellen mensen de uitsluiting en ongelijkheid in onze samenleving in vraag en kan zorgen voor een meer inclusieve, meer rechtvaardige samenleving.

Een democratische overheid moet politisering omarmen

Daarom moet een democratische overheid politisering mogelijk maken. Een democratie heeft nood aan mensen die de bestaande situatie in vraag stellen. Daarom moeten overheden die praktijken niet verhinderen of afremmen, maar net omarmen en actief stimuleren.

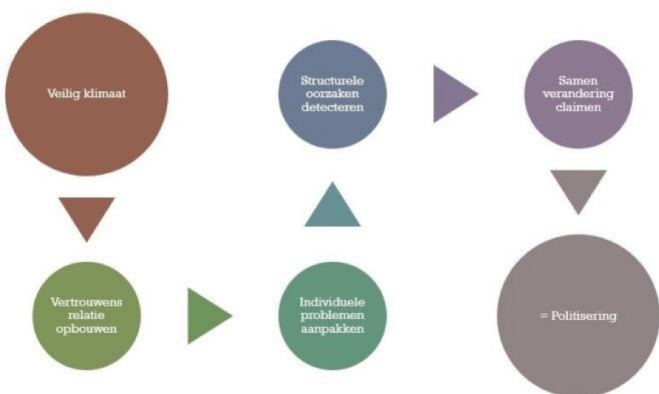
En dat kan dus best verstorend werken naar de bestaande voorzieningen, de bestaande procedures, de bestaande verhoudingen... Politisering kan het kot op stelten zetten, maar in een democratie moet dat kunnen, het is zelfs noodzakelijk. Een democratie die niet toelaat dat mensen die zich tweederangsburgers voelen deze situaties aanklagen en verandering eisen, is de naam democratie niet waardig. Een democratie is immers per definitie onaf en onvolmaakt en moet zich constant openstellen voor de mensen die ons herinneren aan de belofte van de democratie: dat we allemaal gelijke en vrije burgers zouden zijn.

Machtsverhoudingen en conflict

Toch hebben machthebbers het vaak bijzonder moeilijk met publiek debat en publieke actie. Als jonge mensen in een maatschappelijk kwetsbare situatie bestaande praktijken, structuren, verhoudingen... in vraag stellen, dan knaagt dit ook aan de bestaande machtsverhoudingen. Want deze jongeren zijn meestal de minder machtige groepen in de samenleving. Als ze moeten opboksen tegen machtige personen en groepen, dan kunnen ze wel eens met de kop tegen de muur lopen. Samen macht opbouwen om eisen naar verandering kracht bij te zetten, is daarom hard nodig. Dit kan leiden tot conflict. Een machtsvrije dialoog klinkt aantrekkelijk maar is geen realiteit. Tussen machtigen en machtelozen zijn vormen van confrontatie en verzet een noodzaak. Hoewel conflict vaak als 'afbrekend' wordt weggezet, kan conflict net een beter evenwicht helpen 'opbouwen'. Vaak zien we dat er pas na die noodzakelijke fase van conflict kan gewerkt worden naar een nieuw compromis dat meer tegemoetkomt aan de terechte eisen van de machtelozen.

Politisering binnen de pedagogie van het jeugdwelzijnswerk

Van vertrouwensrelatie naar politisering

Hoe je als organisatie in het jeugdwelzijnswerk de jongeren meer ondersteunt in het politiseren, gaat niet in de eerste plaats over methoden, over de strategie of techniek van actie of overleg, over hoe je netwerkt op recepties of een stevig persdossier opstelt. Die dingen kunnen belangrijk zijn, maar veel belangrijker nog is die principiële democratische opstelling van professionals en organisaties in het jeugdwelzijnswerk. Alert zijn en jonge mensen ondersteunen om zélf te politiseren, mét hen op zoek naar de aanpak, deskundigheid ter

beschikking stellen, maar niet in hun naam spreken. Hen beschermen dat ze niet te hard met hun hoofd tegen de muur lopen, maar hen niet betuttelen en afschermen. Politisering is dus geen project of methode die mijlenver af staat van de dagelijkse bezigheden in het jeugdwelzijnswerk. Je bouwt immers voort op de gewone pedagogische praktijk en relatie.

Veilig klimaat

In het jeugdwelzijnswerk is een veilig klimaat een uitermate belangrijk vertrekpunt. Plekken en momenten, omgevingen en mensen waar kinderen en jongeren zich eens niet opgejaagd, gestresseerd en bekeken moeten voelen. Waar ze zich op hun gemak kunnen voelen en de regels kunnen mee bepalen. Waar ze hun gevoelens en gedachten mogen uiten.

Vertrouwens relatie opbouwen

In dat veilig klimaat kan er een sterke relatie van wederzijds vertrouwen groeien tussen jongeren en werkers. In die vertrouwensrelatie kan veel worden verteld. Wat jonge mensen meemaken, waar ze boos, angstig of verdrietig over worden.

Individuele problemen aankpakken

In het jeugdwelzijnswerk is er aandacht voor individuele problemen. Het jeugdwelzijnswerk heeft bijzondere aandacht voor het fysieke en psychosociale welzijn van haar doelgroepen. Individuele noodsituaties en hulpvragen krijgen een plek in de werking. Via een eigen werkmethode of via een warme doorverwijzing naar andere welzijnsdiensten zoeken we samen antwoorden.

Structurele oorzaken detecteren

Dit is niet alleen een aanleiding om te werken met jongeren rond individuele kwesties, maar ook om in te zien dat sommige individuele kwesties net een structureel probleem zijn. Deze structurele problemen kunnen jeugdwerkers dan herkennen en aankaarten., Jeugdwelzijnswerkers zitten op een bevoorrechte positie om allerlei , tekorten, onrecht, frustraties,... die 'hun gasten' ervaren, te detecteren en ermee aan de slag te gaan

Samen verandering claimen

In het jeugdwelzijnswerk kunnen we van individuele verhalen, belevingen en problemen een collectieve kwestie maken. Met die kwesties gaat het jeugdwelzijnswerk aan de slag om de sociale grondrechten voor haar doelgroepen te versterken: betaalbaar en kwalitatief wonen, onderwijs en vorming, kansen op de arbeidsmarkt, toegang tot hulpverlening enzovoort. Er zijn verschillende manieren om dat te doen maar niet al die manieren zijn politiserend. Soms zullen jeugdwelzijnswerkers en hun organisaties lobbyen achter de schermen, deelnemen aan discrete overlegtafels, advies geven als expert... Allemaal zinvol werk, maar het valt buiten onze aflijning van politisering. Politisering houdt namelijk altijd in dat de kwestie publiek wordt gemaakt. Pas als we samen met jongeren een kwestie die hen aanbelangt publiek maken en publiek verandering eisen, zijn we politiserend aan het werk.

= politisering

GEEN KIND OP STRAAT

JONG GENT IN ACTIE

Shinya Xuan en Marte Ingels

Foto: Samenlevingsopbouw Gent

Jong Gent in Actie is een vzw in Gent die een stem geeft aan jongeren in armoede tussen 14 en 26 jaar. Het maakt onder andere deel uit van de Beweging van Mensen met een Laag Inkomen en Kinderen, vzw SiVi en De Zuidpoort vzw. Jong Gent in Actie organiseert op regelmatige basis acties om bepaalde prangende kwesties zichtbaar te maken in de samenleving. Eén van die acties was 'Geen Kind op Straat'.

Dit thema werd prangend in 2017 toen vzw Jong vernam dat een aantal gezinnen van onder andere de Sleepstraat hun woning dreigden te verliezen. Dit thema werd besproken in het Forum Jeugdwelzijnswerk. Deze acute noodsituatie was voor de organisaties in het forum een opstap om de grote wooncrisis in Gent aan te kaarten. Ze besloten hun krachten en expertise te bundelen om de wooncrisis krachtig op de publieke en politieke agenda te zetten. Op minder dan twee maanden tijd ging men van de interne bespreking naar een concrete publieke actie. Doorheen het proces kwamen er zowel meer partners als mensen bij om mee te werken.

Hieruit is de actie 'Geen kind op straat' ontstaan. De actie 'Geen Kind op straat' maakte duidelijk hoe kwetsbare jongeren en kinderen de zwaarste slachtoffers zijn van de Gentse wooncrisis. Het persbericht hierover was bijzonder duidelijk: *"Een gebrek aan alternatieven dwingt gezinnen met kinderen op straat naar de nachtopvang of naar erbarmelijke leegstaande panden. Ze worden gecriminaliseerd waardoor ze van slachtoffer van de wooncrisis opeens ouders worden. Deze wooncrisis duurt al jaren. Sommige kinderen en jongeren groeien op zonder enige woonzekerheid, wat hen psychisch en sociaal destabiliseert. Het gaat over gezinnen met kinderen die 's ochtends onzeker zijn over het feit of ze in de loop van dag voeding, een douche of een slaapplek zullen vinden. In deze context moeten ze naar school. Dat legt een enorme hypotheek op de toekomst van deze kinderen en jongeren, maar ook op de hele samenleving. Dak- en thuisloosheid van kinderen en jongeren veroorzaakt een psychologische, pedagogische, sociale en financiële kost voor de hele maatschappij"*

Voor de actievoerders was de dak- en thuisloosheid van kinderen en jongeren een zware schending van fundamentele kinderrechten en een schandvlek op het label 'kindvriendelijke stad'.

"ZOLANG IK DAT ZIE, DAT DAT NOG MET ZO VEEL GASTEN GEBEURT, DAN KAN JE NIET STOPPEN HE. HET EINDIGT NIET."

Ze vroegen een meer structurele aanpak via sociale projecten waarin het belang van een stabiele huisvesting centraal staat. De actie bestond uit een protestmars onder de stadshal in Gent. De actievoerders gingen er in gesprek met voorbijgangers, maar ook met beleidsmakers. De actie kreeg heel wat media-aandacht. Jong Gent in Actie kreeg binnen dit proces een centrale rol. Hun jongeren hebben tenslotte zelf met de wooncrisis te kampen. *"Als je samen een activiteit gaat doen en je hoort de jongeren zeggen van 'shit, ik heb vannacht weer moeten zoeken waar ik moest slapen en ik ben uiteindelijk maar gewoon op een bankje gaan slapen in een park.' Ik bedoel, daarvoor moet je geen diepte-interviews gaan doen bij jongeren. Je weet het wel. Maar ik heb het gevoel: we zijn er nog niet zolang ik zie dat mijn gasten zo moeten afzien, gewoon om een deftig leven te hebben en dat eigenlijk... Dat sofasurfen is eigenlijk heel kwetsend en dat zorgt voor heel veel trauma's op lange termijn. Zolang ik dat zie, dat dat nog met zo veel gasten gebeurt, dan kan je niet stoppen he. Het eindigt niet."* (Thiska trajectbegeleidster JGiA).

Optocht door Gent voor dakloze kinderen: "De situatie is abominabel"

20/09/2017

Optocht door Gent voor dakloze kinderen: "De situatie is abominabel"

"We zien dit als een wake-up call", zegt de Gentse schepen voor Wonen Sven Taeldeman, die een korte toespraak gaf tijdens de actie. Ook OCMW-voorzitter en schepen van armoedebestrijding Rudy Coddens nam het woord. *"We zetten stappen, maar zijn nog niet tevreden met de vooruitgang. Bedankt om ons deze spiegel voor te houden",* klinkt het.

Metro, 20/09/2017

Thiska Van Durme: *"We vinden het sympathiek dat ze hier zijn. Maar nu is het tijd voor actie. We gaan de situatie opvolgen en als er geen oplossing is tegen de winter, komen we opnieuw op straat."* (Metro, 20/09/2017)

Wat de sterkte van de actie was, was dat de jongeren die de directe gevolgen voelden van de wooncrisis aanwezig waren, zowel van bij de start tot het publieksmoment zelf en de verdere opvolging. Ze werden mede-eigenaar door mee te brainstormen, door overlegmomenten en vergaderingen mee te volgen. Door interesse te tonen en hun talenten te gebruiken betrek je de jongeren vanaf het begin tot het eind. Deze manier van werken is de norm in Jong Gent in Actie.

"Ook onze talenten gebruiken, oorspronkelijk was het ook de bedoeling dat we daar een muziekinstallatie hadden waar we poëzie enz. konden voordragen, waar we muziek konden spelen. Want in die tijd hadden wij wel een paar poëten en muziekmakende mensen. In JGiA merkten we wel dat we zoiets hadden van kunnen we daar iets mee doen? En dan hebben we besloten om met de sambaband, een soort drumband met veel trommels enzo slaan, om een toerke onder de stad te doen om het probleem aan te kaarten."
(jongere, JGiA)

De betrokken jeugdwerkers en jongeren zien 'Geen Kind op Straat' als een geslaagde actie. Enerzijds zijn er concrete veranderingen in het beleid gebeurd, zoals de opstart van 'Taskforce Wonen'. Anderzijds is er de toegenomen beleidsaandacht voor de wooncrisis in Gent. Door de publieke- en media-aandacht zagen de jongeren deze actie ook als een succesvolle manier om hun noodkreet publiek te maken en hiervoor ook publieke erkenning voor te krijgen. We kunnen dus kort stellen dat deze actie heeft gezorgd voor een toename van beleidsaandacht, meer betrokkenheid bij de mensen en een toenemende erkenning van de dak- en thuisloosheid.

DE ROTNEY, VAN BERG NAAR VOETBALPLEINTJE.

UIT DE MARGE, GERAARDSBERGEN

Charlotte Roelandt en Kato Van Hove

In de wijk Overpoort in Geraardsbergen ervaren kinderen en jongeren dat er weinig te beleven is. Een groepje vrienden van de wijk bouwden een berg zand die er al lang lag – de Rotney – zelf om tot jeugdruimte. Hun plek, waar jongeren van de wijk kwamen om er te chillen, te zitten, samen te zijn. Tot de jongeren op een dag naar hun Rotneyberg kwamen en ontdekten dat hun geliefde berg afgebroken werd om plaats te maken voor nieuwe huizen.

Gezinswoningen met kinderen zouden er komen, maar er is in de wijk helemaal geen plaats voor kinderen en jongeren, dat kan toch niet? Daar konden de jongeren zich niet zomaar bij neerleggen. Ze vertelden het probleem aan Samuel van Uit De Marge, de jeugdopbouwwerker die regelmatig in de wijk kwam. Samen schoten ze in actie. Ze begonnen met een brainstorm: wat willen we juist in de wijk? Voor wie zoeken we oplossingen? Al vlug komen ze tot de conclusie dat ze een plaats wilden waar kinderen en jongeren ongestoord maar met respect voor de burens kunnen voetballen en zich kunnen amuseren. Het moest een plek zijn waar iedereen uit de wijk welkom is.

De jongeren en Samuel zagen dit project als een kans om hun bezorgdheden te uiten maar ook om actief aan een concrete verandering te werken in hun wijk. Om het in de woorden van de jongeren te zeggen, *"als ge niks hebt en de stad geeft het u niet dan moet je het zelf doen eh"*.

In de verdere aanpak werkten de jongeren en Samuel heel veel samen, *"bijna als collega's"* vertelden ze ons. Zo werd het project echt van hen. De jongeren gingen in de wijk rond met een enquête om te kijken wat de wijkbewoners ervan vonden. Ze spraken met ambtenaren van stedenbouw en de huisvestingsmaatschappij. Ze liepen rond in de wijk op zoek naar een plaats voor hun voetbalpleintje. Tijdens het project botsten ze ook op tegenslag. Zo vonden ze letterlijk geen plaats voor hun pleintje. De huisvestingsmaatschappij toonde aan in de plannen dat die ruimte niet voorzien was. Toch bleven ze niet bij de pakken zitten. Met wat moeite konden ze een ruimte van 5 op 10 meter uit de brand slepen om een klein voetbalpleintje te creëren. Een van de jongeren bouwde samen met zijn vader een goal met hout dat ze nog liggen hadden in hun garage.

Het pleintje werd officieel geopend met een receptie waar een moeder van een jongere pannenkoeken heeft gebakken. De wijkbewoners, de burgemeester, de schepen en de pers kwamen langs en gingen in gesprek met de jongeren. De jongeren waren onder de indruk van de opkomst en de reacties. Wanneer ze nu de spelende kinderen zien op 'hun' pleintje kijken ze tevreden terug op de actie.

ONZICHTBAARHEID

EEN PROJECT VAN DE NIEUWKOMERSWERKING VAN VZW JONG

Jeroen Kemel en Babette Träger

NIEMO is een projectgroep binnen vzw Jong in Gent. Het is een projectteam dat zich richt op een specifieke doelgroep met een specifieke werkvorm. NIEMO staat voor NIEuwkomers, Vluchtelingen en MObiel jeugdwerk. De jongeren zijn tussen de 12 en 25 jaar. NIEMO heeft de politiserende actie "onzichtbaarheid" opgezet.

Iedere week zijn er twee instuifwerkingen. Dit is de vaste werking. Daarnaast wordt er jaarlijks nog een project opgezet. Het steunpunt Uit de Marge deed het aanbod om een politiserend project te ondersteunen – meteen een primeur in deze werking. De jeugdwelzijnswerker Ellen kreeg hiervoor ondersteuning van begeleidster Hanne van Uit De Marge. De focus was politiserend werken mét en niet enkel voor de jongeren.

Ellen sprak eerst de gemotiveerde jongeren in de werking aan om actief deel te nemen. Ze was op zoek naar een diverse groep van jongens en meisjes die ook mondig zijn, jongeren die iets willen veranderen. Vlug was er een groepje van zes jongeren om mee te starten. De jongste was dertien jaar oud.

Ellen en Hanne wilden eerst weten wat er leefde bij de jongeren. Met enkele tools gingen ze op zoek naar wat hen boos, blij of verdrietig maakt. Door uitwisseling en gesprekken kwamen twee kwesties scherp naar boven: de kwetsbare situatie van mensen zonder papieren en dakloosheid. Veel jongeren kwamen hier vaak mee in contact. Een van hen zat zelf in de situatie. Hij vertelde dat hij al vijf jaar in België leefde zonder papieren. Veel mensen die hij kent slapen op straat, velen zijn hier zonder ouders... Zo werden de individuele verhalen een collectieve kwestie. Uiteindelijk werd beslist om te werken rond mensen zonder papieren.

"Jaja, daar is het echt vanuit de groep gekomen. We hadden twee sessies van we smijten onze verhalen op tafel. We plaatsen dat in welk gevoel: wat maakt ons boos, blij vol, hoopvol, verdrietig. Dan hebben we een sessie gestemd wat vinden we nu echt het belangrijkste. We gaan een top drie maken." (Ellen)

Een volgende stap was zich beter informeren over de kwestie van mensen zonder papieren. Hiervoor werden er deskundigen en projecten bezocht. De jongeren kregen meer en meer het gevoel dat er iets moest veranderen. Ze wilden iets doen, maar kwamen uit in een spiraal van onmacht. Het enige wat mensen zonder papieren kan helpen, zijn die papieren. Deze zorgen ervoor dat je kan werken, een huis kan kopen... De flow raakte wat uit het project. Zowel de jongeren als Ellen wisten niet goed hoe ze publiek konden gaan om hun kwestie te uiten. Hoe ze hun kwestie gingen aanpakken. De jongeren wilden terugvallen op caritatieve acties zoals soepbedelingen. Ellen had iets groters in gedachten en hoopte om toch een verandering te kunnen bereiken en in gesprek te gaan met beleidsmakers.

Ellen kwam vast te zitten in het proces en zocht steun bij haar collega's. Deze adviseerden haar om bij de zoektocht naar publieke actie terug te gaan naar de interesse van de jongeren om zich te uiten via creatieve expressie. Zo kozen ze voor een creatieve uitingsvorm. De jongeren vertrokken opnieuw van hun emoties, wat hen echt raakt in de schrijnende situatie van mensen zonder papieren. Ze verbonden dit met hun eigen leven, pijn, verdriet en hoop. Sommigen maakten een schilderij, anderen een kleiwerkje, er was zelfs een gedicht. Hier kreeg het project een naam: 'Onzichtbaarheid'.

Een volgende stap was dan het publiek gaan. Hiervoor kon er samengewerkt worden met het Stedelijk opvang initiatief. Zij organiseerden een informatieavond rond het thuis opvangen van mensen. Hier konden de jongeren met hun werk publiek gaan. Het project kreeg een verlengstuk in de viering van 15 jaar vzw Jong: de kunstwerkjes werden er geveild. Deze leverden 250 euro op ten voordele van WoongiftGent. *"Ik vind dat leuk als mensen komen praten voor dat. Ik vertel dat wat wij hebben gedaan en hoe hebben wij dat gedaan."* (Jongere vzw Jong)

GIESBAARGSE JONGEREN: NIET ZO CHILL MET DE POLITIE?

Charlotte Roelandt en Kato Van Hove

In Geraardsbergen zagen enkele jongeren het station als the place to be om samen te komen en te chillen met vrienden. Zelf zagen ze daar geen graten in. Aangejaagd door negatieve reacties van voorbijgangers en door een peiling over het veiligheidsgevoel van de bewoners, dacht de gemeente daar echter anders over. Dus kwamen politiepatrouilles steeds frequenter de jongeren controleren in en rond het station. Dagelijks werd dit groepje minstens één keer gefouilleerd en aan identiteitscontrole onderworpen.

In gesprekken met deze jongeren ving jeugdopbouwwerker Samuel meermaals van verschillende gasten op dat er iets aan de hand was. Ze hadden het gevoel dat ze oneerlijk werden behandeld en niet meer gewenst waren op hun geliefkoosde plek. Ze voelden zich onveilig wanneer de politie hen alweer in het vizier kreeg.

Daarom besloot Samuel op een woensdagmiddag om ook even naar het station te gaan om met de jongeren wat te babbelen. Zoals gewoonlijk kwam de politie polshoogte nemen. De controle ging er nogal heftig aan toe. De jeugdopbouwwerker besloot om samen met de jongeren dit probleem aan te pakken. Later hing hij drie affiches omhoog aan de hangplek bij het station. Hierop stonden vragen die polsten naar de ervaringen en belevingen van de jongeren. Samuel zag dit als de start van het politiserend project: *“Voor mij was dat eigenlijk ook een manier om ergens informeel aan te geven aan de gasten van nu starten we met iets en wil je eraan mee doen?”* Op camerabeelden zag de politie dit alles gebeuren en meteen werd er een patrouille gestuurd. Eens de patrouille aangekomen was, ontstond er een discussie. Hierbij voelden de agenten zich bedreigd. Het gevolg hiervan was dat Samuel tweemaal op het matje geroepen werd, en dit nog voor hij het project met de jongeren op poten kon zetten. Het project was in de kiem gesmoord. In alle openheid samen met deze jongeren verdere stappen ondernemen voor een betere dialoog met de politie bleek geen optie meer.

Samuel kon enkel nog achter de schermen lobbyen voor een billijk politieoptreden en een betere verhouding tussen deze jongeren en de politie. Dit door met de burgemeester en de korpschef te spreken in naam van de adolescenten. Hierdoor kregen zowel korpschef, burgemeester als de stadssecretaris beter zicht in de leefwereld van de jongeren. Het proces raakte uit zijn dipje en de relatie tussen de jongeren en de politie verbeterde wel degelijk na de gevoerde gesprekken. Alhoewel de jongeren nooit echt fysiek aanwezig waren tijdens deze gesprekken, werden ze toch zoveel mogelijk door Samuel op de hoogte gehouden van het hele gebeuren. Zo werden de verdere stappen samen met hen besproken. Na verloop van tijd was er ook verbetering te merken in de relatie tussen politie en de jongeren. Ze namen zelfs het initiatief om de politie via een brief te bedanken omdat ze aan de slag waren gegaan met de signalen die ze hadden doorgegeven.

"Mensen die normaal enkel als voorwerp van politiek gezien worden, beginnen zelf na te denken, stellen zich vragen en gaan zich moeien met de gang van zaken. Ze voelen zich gelijk als om het even wie om mee te denken en mee te bepalen hoe we de samenleving vorm geven."

VERZET

Verzet begint niet met grote woorden
maar met kleine daden

zoals storm met zacht geritsel in de tuin
of de kat die de kolder in z'n kop krijgt

zoals brede rivieren
met een kleine bron
verscholen in het woud

zoals een vuurzee
met dezelfde lucifer
die de sigaret aansteekt

zoals liefde met een blik
een aanraking iets dat je opvalt in een stem

jezelf een vraag stellen
daarmee begint verzet

dan die vraag aan een ander stellen.

Remco Campert
uit: Betere tijden
Uitgeverij: De Bezige Bij Amsterdam 1970

POLITISERING BEGINT WAAR FATALISME EINDIGT

Charlotte Roelandt

Jongeren die zich in een maatschappelijk kwetsbare situatie bevinden, krijgen vaak de indruk dat het 'normaal' is hoe zij door de samenleving worden gezien en benaderd. Een jeugdwelzijnswerker van Jong Gent in Actie zegt: "Eigenlijk zijn ze dat gewoon, maar dat is niet gewoon." Want het is niet normaal om dagelijks meermaals, hardhandig gecontroleerd te worden. Het is niet normaal dat er geen plaats is voor kinderen en jongeren in een wijk of stad. Het is niet normaal hoe er wordt omgegaan met mensen zonder papieren. En neen, het is ook niet normaal dat kinderen en volwassenen op straat leven... Het is niet normaal, maar toch leggen we er ons soms bij neer.

Jongeren voorbij de berusting

Jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie botsen regelmatig tegen muren op. Vele zaken lukken niet in het dagelijks leven, op school of thuis. Wanneer je omgeving je continu wijst op het feit dat ze niet in je geloven of dat je niets kan, dan kraakt er iets bij jou. Als je wordt overspoeld door de gedachte dat je weinig in de pap te brokken hebt in je eigen leven, dan is het weinig aannemelijk dat je zelf invloed zou kunnen uitoefenen in de bredere

samenleving. Zo voelde ook een jongere van NIEMO zich. Hij schilderde voor de vernissage een schilderij met een traan dat voor hem de machteloosheid die hij ervaarde symboliseert: *"Mensen slapen buiten, wij kunnen niets doen. Wij kijken gewoon en we huilen, maar we kunnen niets doen"*. Een gevoel van fatalisme kan dus sterk overheersend zijn. Toch zien we in de cases dat het beeld alsof deze jongeren zouden opgesloten zitten in fatalisme, niet volledig klopt. Ze leggen zich niet zomaar neer, maar boksen op tegen dit fatalisme en besluiten om iets te ondernemen.

In Geraardsbergen ondervonden de jongeren dat ze tijdens de politiecontroles onrechtvaardig werden behandeld. Maar omdat de politie een erkende gezagspositie heeft voelden ze zich machteloos: *"Tegen de politie ga je niet in, ze hebben toch altijd gelijk"*. Het was dus moeilijk om voorbij die berusting te geraken.

Hoe de jongeren van de Rotney aanvankelijk dachten over het gebrek aan een plaats voor jongeren en kinderen uit hun wijk was volgens één van hen: *"Ge kunt er toch niks aan veranderen"*. Op een dag besloten enkel jongens dat ze als groepje wel een eigen plek verdienden. Ze namen de schop in de hand en begonnen te graven in een grote berg van aarde. Hun 'chille' plek kreeg vorm en ook de andere kinderen uit de buurt kwamen hier naartoe. Deze berg werd al snel weer afgebroken. Toen Samuel in beeld kwam, beseften ze dat ze niet de enigen in de wijk waren die geen plek hadden en dat dit helemaal niet oké is. Later sloegen ze dan zelf de handen in elkaar om een voetbalpleintje te maken.

De jongeren uit de case van NIEMO dachten eerst dat ze zelf niets konden betekenen voor daklozen en mensen zonder papieren. *"Want zelf een huis bouwen of papieren in orde brengen, dat kunnen we niet hé. Hoe moeten we dat hier nu weer gaan oplossen? Dat is al heel moeilijk hé."* Toch gaven ze de moed niet op, een mooie vernissage met zelfgemaakte kunstwerken is een mooi voorbeeld van acties die ze ondernomen hebben.

Hoewel fatalisme ons niet zou verwonderen, hoewel we zelfs verwachten dat deze jongeren zouden berusten, zien we in de cases dus net dat ze het fatalisme proberen te overwinnen. Dat is een noodzakelijke start in een proces van politisering. Het beeld dat jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie per definitie gelaten zijn en de zaak ondergaan, is dus ook een beeld 'over hen' dat niet zomaar klopt als je 'met hen' werkt en spreekt.

Steun van jeugdwelzijnswerkers maakt het verschil

Toch is het ook niet onbegrijpelijk als jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie bij de pakken blijven zitten en er van uit gaan dat de zaken nu eenmaal zijn wat ze zijn. Al te vaak missen ze in hun netwerk een figuur bij wie ze terecht kunnen met hun grieven, die echt naar hen luistert en samen met hen naar manieren zoekt om zich niet zomaar bij de zaken neer te leggen. Hierin kan de jeugdwelzijnswerker een sterke rol spelen.

Als jeugdwelzijnswerker is het van groot belang om je voelsprietten alert te houden voor het opsporen van gelatenheid bij jongeren maar ook bij jezelf of andere werkers. Vraag jezelf af van waar dit gevoel komt. Leg je niet zomaar neer bij de huidige situatie. Het verhaal van het zwemuitstapje van Ellen van NIEMO met enkele gasten is hier een mooi voorbeeld van. Op een vrijdagavond gaat ze met enkele jongeren gaan zwemmen in de Rozenbroeken en al bij aanvang wordt de groep door de redders gevisieerd omdat de jongeren volgens het te luidruchtig waren. De manier waarop de jongens de les werd gespeld vond Ellen alles behalve acceptabel. Na het zwemmen kwam vroeg Ellen aan de jongeren hoe ze het zwemmen vonden. Tot haar verbazing vonden ze dat dus normaal en was het antwoord: *"Het was super leuk, wanneer komen we terug?"* Voor jongeren maakt de jeugdwelzijnswerker het mogelijk om een nieuwe wereld te laten opengaan, een wereld die toont dat wat ze normaal vinden soms helemaal niet normaal is. Dit lijkt eenvoudig maar is vaak een werk van lange adem.

Ook jeugdwelzijnswerkers vechten tegen fatalisme

Vergis je niet, niet enkel de jongeren worden soms moedeloos. Ook bij de jeugdwelzijnswerker of andere medewerkers uit hun organisatie kan een fatalistische kijk op de situatie ontstaan. Zo had Ellen op een bepaald moment zelf het gevoel dat ze niet meer wist wat gedaan. Ze vroeg op een bepaald moment aan haar collega's: *"Mensen ik heb het gevoel dat ik nu echt vast zit, alstublieft help mij."* Thiska van Jong Gent in Actie duidt op het feit dat er in vele organisaties gewoonweg geen ruimte is voor mensen die iets willen doen rond bepaalde zaken waar zij van mening zijn: *"Oh my god, we moeten iets doen, nu kan het niet meer!"* Daarnaast wijst deze trajectbegeleidster er ook op dat organisaties doorzichtiger worden, verlamd raken en zo minder snel naar buiten komen. Werkers kunnen eveneens een fatalistisch houding hebben vanuit de idee dat ze vanuit hun eigen positie geen, amper of het averechtse effect zullen uitoefenen op beleidsmakers of de samenleving.

Yes we can

Eens bij jongeren de bubbel van ongelooft in hun eigen mogelijkheden om zich te uiten over kwesties die hen aanbelangen is doorprik, dan lonkt de kans om met hen aan politisering te doen aan de horizon.

Hen als evenwaardig beschouwen helpt hier ongetwijfeld bij en komt zowel het project als de zelfwaarde van de jongeren ten goede. Hoe sterker hun gevoel dat ze wel degelijk iets in hun mars hebben, hoe groter hun betrokkenheid. Of zoals een jongere van de Rotney stelt: *“Als ge zelf niets hebt en de stad geeft het u niet, dan moet je het zelf doen eh”*. Wanneer je zoiets hoort, dan weet je dat ze grotendeels komaf hebben gemaakt met hun fatalistische kijk en het heft in eigen handen willen nemen. Ook de jeugdwelzijnswerker zelf moet het fatalisme overwinnen. Samen met jongeren een project op poten zetten is een krachtige manier om niet alles meer ‘normaal’ te vinden.

“ALS GE ZELF NIETS HEBT EN DE STAD GEEFT HET U NIET, DAN MOET JE HET ZELF DOEN EH”

DISCUSSIEBOX

- Herken jij fatalisme in je eigen praktijk: bij jezelf, jouw team of je organisatie? Hoe ga je hier dan mee om?
- Hoe kan je fatalisme doorbreken? Hoe deed je dat in andere situaties?
- Je kan de reflectie en discussie voeden door vragen te stellen aan jongeren:
 - Wanneer heb je ooit impact uitgeoefend op iets of iemand?
 - Hoe heb je dat aangepakt?
 - Wat vond je daar fijn aan?
 - Zou je dat nog willen doen?
 - Is er iets nodig waarvoor je echt wil gaan en het verschil wil maken?

VAN BELEVING NAAR KWESTIE

Babette Träger

Ondervinding, innerlijke ervaring of met andere woorden een beleving. Belevingen zijn een vast onderdeel van ons bestaan en dat verloopt niet altijd even vlot. Ook het leven van jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie is geen rozengeur en manenschijn. Al te vaak lopen ze tegen de onaangename kanten van onze samenleving. Jeugdwerkzorgers vangen die beleving op en begeleiden de jongeren om er beter mee om te kunnen. Maar daar hoeft het niet bij te blijven: scherpe belevingen kunnen ook leiden tot collectieve actie. Dit komt duidelijk tot uiting in de formulering van de kwesties in onze cases.

Starten vanuit beleving

Het NIEMO-project is gestart vanuit de emoties van de jongeren. Hiervoor hanteerden Ellen en Hanne een eenvoudige tool. Ze lieten de jongeren opschrijven op grote bladeren wat hun blij, hoopvol, triest of boos maakt.

“IK HEB AL VIJF MENSEN OP STRAAT ZIEN SLAPEN, VIJF MENSEN. ECHT WAAR.”

Bij de uitwisseling merkten de jongeren en de jeugdwerkzorgers op dat ze sterke gemeenschappelijke emoties van droefheid, betrokkenheid en verontwaardiging hadden over twee kwesties: dakloosheid en mensen zonder papieren. De jongeren toonden sterke empathie met andere kinderen in precare situaties: *“Het is gewoon moeilijk, ook voor kinderen. Het is echt heel moeilijk.”* De jongeren kennen allemaal iemand die zonder geldige papieren verblijft in België. Ook de situatie van daklozen laat hun niet onberoerd als ze door de straten wandelen: *“Ik heb al vijf mensen op straat zien slapen, vijf mensen. Echt waar.”*

Uiteindelijk kozen de jongeren om door te gaan met de kwestie rond mensen zonder papieren. Hun gemeenschappelijke beleving werd versterkt door de ervaring van een van de jongeren die zelf op dat moment geen geldige papieren bezat. Individuele gevoelens werden door uitwisseling en verdieping tijdens de sessies een gemeenschappelijke kwestie. Bij de andere cases zien we ook dat de politiserende acties zijn gestart vanuit de belevingen. Frustratie leidt tot actie. Ook bij de jongeren in Geraardsbergen lag de eigen beleving aan de basis van de actie. Zewaren gefrustreerd dat hun eigen plek op de Rotney-berg verdween voor nieuwbouwwoningen en dat er voor de jongeren in de wijk geen enkele plek meer zou zijn om te kunnen rondhangen: *“En ja, die nieuwe generatie dan die jongere kinderen van nu die opgroeien dan die hebben dan eigenlijk niets. Of ze moeten helemaal naar de andere kant van de wijk gaan.”*

Frustratie leidt tot actie

Ook bij de jongeren in Geraardsbergen lag de eigen beleving aan de basis van de actie. Ze waren gefrustreerd dat hun eigen plek op de Rotney-berg verdween voor nieuwbouwwoningen en dat ervoor de jongeren in de wijk geen enkele plek meer zou zijn om te kunnen rondhangen: *“En ja, die nieuwe generatie dan die jongere kinderen van nu die opgroeien dan die hebben dan eigenlijk niets. Of ze moeten helemaal naar de andere kant van de wijk gaan.”*

De frustratie rond de nieuwbouwwoningen werd gedeeld met Samuel en dit heeft geleid tot een gesprek met de jeugdopbouwwerker en andere instanties. De ergernissen van de jongeren zorgden ervoor dat ze door de gesprekken uiteindelijk een voetbalpleintje kregen van de gemeente. Ook de jongeren die vaak gefouilleerd werden door de politie hadden eenzelfde beleving. De jongeren werden apart of gezamenlijk gefouilleerd, maar ze delen een gemeenschappelijk gevoel tegenover de gebeurtenissen: *“Dat was echt overdreven met al die controle. Eén keer controleren oké, maar echt elke dag en soms meerdere keren op een dag, da's echt alé pff.”*

Het verzamelen en bespreken van die beleving zou voor de jeugdopbouwwerker de start worden om een collectieve actie te ondernemen om de verhouding tussen politie en jongeren te verbeteren. Hierbij koppelen we graag nog eens terug naar het schema omtrent het veilige klimaten en het belang hiervan. Ook bij de andere twee organisaties was het veilig klimaat van belang om de kwesties te kunnen uiten om uiteindelijk deze kwesties te kunnen omzetten tot acties. Persoonlijke beleving versterkt nood tot maatschappelijke actie. In de case 'Geen Kind op Straat' merken we hoe de beleving van jongeren een extra motivatie is om deel te nemen aan een actie rond de Gentse wooncrisis. Die wooncrisis is een feitelijke situatie op de Gentse woonmarkt die al langer als een groot probleem bij burgers en beleidsmakers was gekend. Maar de focus leekte ontbreken om er een topprioriteit van te maken op de politieke agenda terwijl de crisis enkel groter werd. De jongeren van Jong Gent in Actie waren extra geëngageerd om actie te ondernemen tegen de wooncrisis omdat ze zelf ook vaak in hetzelfde schuitje zaten. De jongeren zijn thuisloos, dakloos of waren sofasurfers. Dit werd ook opgemerkt door trajectbegeleidster Thiska: *“Maar ik heb het gevoel: we zijn er nog niet zolang ik zie dat mijn gasten zo moeten afzien, gewoon om een deftig leven te hebben en dat eigenlijk... Dat sofasurfen is eigenlijk heel kwetsend en dat zorgt voor heel veel trauma's op lange termijn.”*

Die gedeelde beleving versterkte het collectieve bewustzijn rond de woonnood in Gent en leverde extra motivatie voor een straf publiek statement. Ook bij VZW Jong merkten we op dat de jongeren een sterke emotie beleefden omtrent mensen zonder papieren. Zo ervaaarde iemand uit de groep zelf de problematiek. Bij de casus van Geraardsbergen merken we dit ook op hoe het zich afspeelde in de leefwereld van de jongeren.

Begeleiding bij het proces van beleving tot kwestie

Een vertrouwd klimaat in de werking maakt het voor de jongeren gemakkelijker om hun ervaringen te kunnen delen met de jeugdwerkers. Een groot vertrouwen tussen de werker en de jongeren kan het uiten van de emoties en gedachten vergemakkelijken. Bepaalde methodes kunnen helpen om die belevingen op tafel te krijgen, zoals de tool die bij de start in vzw Jongwerd gebruikt. Niet de techniek, maar wel de alertheid van de werkers voor de belevingen en signalen van jongeren en de openheid in de groep om de maatschappelijke kern in individuele belevingen te zoeken, lijken bepalend in dit proces naar het formuleren van kwesties. In de vier casussen zien we verschillende belevingen van jongeren. De formulering van kwesties bestaat erin dat er wordt gezocht naar een gemeenschappelijk probleem in die individuele ervaringen. Soms gaat het om een frustratie in de 'kleine samenleving' zoals in het verhaal van ruimte in de wijk, soms over frustraties in de omgang met instellingen en gezagsinstanties zoals in de kwestie van de politiecontroles, soms over een bredere kwestie in de 'grote samenleving' zoals de nood van mensen zonder papieren of de wooncrisis. Werken met kwesties die aansluiting vinden met de leefwereld van jongeren leidt tot een sterke motivatie en een grotere draagkracht tijdens het proces.

“En ja, die nieuwe generatie dan die jongere kinderen van nu die opgroeien dan die hebben dan eigenlijk niets. Of ze moeten helemaal naar de andere kant van de wijk gaan.”
(Jongere uit Geraardsbergen)

“Je moet echt wel 150 papierkes invullen vooraleer ge iets kunt bemachtigen en dan moet je nog 7 tot 10 jaar wachten tegen dat je iets krijgt. Dat vinden we natuurlijk niet terecht.”
(Jongere uit JGiA)

DISCUSSIEBOX

- Met welke kwesties in de leefwereld van de jongeren kun je aan de slag gaan om politiserend te werken?
- Welke kwesties worden individueel geuit die gecollectiveerd kunnen worden? Hoe merk je dit op?
- Wanneer is het aangewezen om kwesties individueel aan te pakken in jouw werkcontext? Wat zijn dan de moeilijkheden om naar een collectieve aanpak te gaan?
- Hoe blijf je aandacht houden voor de individuele beleving van jongeren tijdens een politiserend proces?
- Je kan de reflectie en discussie voeden door vragen te stellen aan jongeren:
 - Wat maakt je blij in onze samenleving?
 - Wat maakt je boos in onze samenleving?
 - Waar zou jij je willen voor inzetten?

JONGEREN AAN HET STUUR

Marte Ingels

Een jeugdwereldwerker vertrekt vanuit de leefwereld van jongeren, waarin ze een kwetsbare positie hebben in het bestaande systeem. Net dat moeten we kunnen doorprikken, en het liefst samen met de jongeren. Als jeugdwereldwerker kunnen we jongeren de ruimte geven om hun eigen stem te laten horen en het bestaande systeem in vraag te stellen. Daarom is het belangrijk om jongeren in elke fase van het politiserend proces te betrekken ondanks dat dit niet vanzelfsprekend is. Ook in de cases zien we dat dit een thema is waar de jeugdwereldwerkers zich bewust van zijn en een evenwicht in proberen zoeken.

"Het is een moeilijke evenwicht. Als ik eerlijk ben, heb je soms momenten van 'nu moet ik hier iets doen of ga ik wat sturen.'" (Ellen, NIEMO). Deze uitspraak vat samen hoe moeilijk het is om de jongeren bij elke fase van het politiserend proces te betrekken en tegelijk het doel niet uit het oog te verliezen. Het is een moeilijke evenwichtsoefening waar elke jeugdwereldwerker mee worstelt.

Enthousiasme als drijfveer bij de start

Het enthousiasme van jongeren groeit vaak doorheen het proces. Zo waren de jongeren van Jong Gent in Actie al een lange tijd rond wonen bezig. Wanneer de actie onder de stadshal eindelijk werkelijkheid werd, was ook het enthousiasme aanzienlijk hoger. De jongeren zijn vaak enorm enthousiast bij de start van het proces. Hoewel de jeugdwereldwerkers niet direct de vinger kunnen leggen op wat de jongeren zo enthousiast maakt, kunnen we dit wel koppelen aan een aantal factoren. Zo kan de opgebouwde kennis rond een kwestie een drijvende kracht zijn, of de frustratie rond een bepaalde kwestie. Ook jeugdopbouwwerker Samuel in Geraardsbergen geeft aan dat grote diepte-interviews bij jongeren niet nodig is om ze te kunnen betrekken in een proces. Als jeugdwereldwerker weet je uit gesprekken wat leeft bij de jongeren en wat ze willen. Soms komen de jongeren zelf met een aantal onderwerpen waar ze in vastlopen of zich in frustreren. Zo kunnen de eerste, ruwe ideeën ontstaan om individuele kwesties te collectiviseren en ermee naar buiten te komen. De jongeren in Geraardsbergen kwamen bijvoorbeeld zelf naar de jeugdopbouwwerker met de dat hun 'berg', hun veilige plek, zou verdwijnen. Ook bij Jong Gent in Actie gaven jongeren al een aantal jaar aan dat hun leefsituatie onhoudbaar is en de wooncrisis in Gent de spuigaten uitloopt. Daarnaast is het als jeugdwereldwerker ook belangrijk om aandachtig te blijven voor signalen over kwesties die jongeren niet rechtstreeks aangeven. Binnen de organisatie kan het daarom een voordeel zijn om zowel een jeugdwereldwerker als een trajectbegeleider te hebben. De trajectbegeleider heeft vaak meer ruimte om nog meer in de diepte op kwesties in te gaan en als jeugdwerker pik je vaak signalen op.

Hoe publiek gaan?

Nadat de bezorgdheden duidelijk zijn, is het mogelijk om samen met de jongeren te kijken of ze het zien zitten om ermee naar buiten te komen. Samen met de jeugdwelzijnswerker wordt er gekeken wat een haalbare en veilige manier is om publiek te gaan. Het NIEMO-project bij vzw Jong was voor de tieners en Ellen een primeur in het collectiviseren van en publiek gaan met een kwestie. De jongeren konden duidelijk aangeven wat ze zagen zitten. Eerst speelde het idee om filmpjes te maken, maar dit zagen de jongeren niet zitten. Daarna kwam de jeugdwerker met het idee om kunstwerkjes te maken, waar ze mee akkoord gingen. Dit is dus een voorbeeld waar de tussenkomst van de jeugdwelzijnswerker nodig was om verder te kunnen gaan met de actie. Het is dan ook niet meer dan normaal dat de jeugdwelzijnswerker af en toe moet bijsturen en advies geven. Dit kan gekoppeld worden aan de bredere pedagogische opdracht van een jeugdwerker.

Terugkoppelen en aftoetsen

Jeugdwelzijnswerkers zijn soms meer met de kwestie bezig dan de jongeren en soms ook zonder hen. Ze zitten in een netwerk zoals bij de actie rond de wooncrisis in Gent, ze hebben tussendoor overleg met instanties of sleutelfiguren zoals in de case Rotney, of ze overleggen met teamcollega's omdat ze vastzitten zoals in het NIEMO-verhaal. Hoe koppel je dan snel, voortdurend en helder terug naar de betrokken jongeren? Maar vooral: hoe zorg je ervoor dat ze nog mee aan het stuur zitten? Hier knelt het schoentje vaak. De 'nazorg' na het uiten van de kwestie en concrete actie, wordt vaak vergeten. Nadien zijn er vaak vergaderingen met beleidsmakers of evaluaties. Ook hier is het betrekken van jongeren van groot belang. Jong Gent in Actie lijkt een cultuur te hebben ontwikkeld om jongeren in elke stap van het proces te betrekken en wanneer dit niet evident lijkt, toch minstens terug te koppelen. Wanneer het echt niet lukt om de jongeren te laten deelnemen aan een bepaalde bespreking, dan wordt er duidelijk uitgelegd en gekaderd naar de jongeren toe waarom dit het geval is.

Het stuur overnemen

Soms is het onvermijdelijk dat een jeugdwerker een deel of het volledige proces tijdelijk moet overnemen van de jongeren. Dit kan bijvoorbeeld zijn door een vakantie die ertussen valt, door een besloten bespreking, ... Bij sommige jeugdwelzijnswerkers kan dit wrang aanvoelen -je wil je jongeren zo veel mogelijk betrekken- toch kan dit soms ook een boost geven aan het proces. Zo is de jeugdwelzijnswerker bij het NIEMO-project ook moeten tussenkomen zodat het proces niet volledig stilviel: *"Allé je probeert toch zowat ideeën te geven en te kijken of er daar interesse is om daar op voort te bouwen."* Ook in de case met de politie was de jeugdopbouwwerker op een bepaald moment gedwongen om het proces zelfs volledig in handen te nemen, toen hij niet langer de ruimte kreeg om het project samen met de jongeren vorm te geven. Hoewel de jongeren niet meer betrokken werden, ziet Samuel het toch als een positief verhaal. Hij was er zich bewust van en bleef terugkoppelen naar de jongeren, die dit konden waarderen.

"JE MOET OOK MEESTRIJDEN HE. ZE MOETEN HET GEVOEL HEBBEN DAT WE SAMEN AAN HET STRIJDEN ZIJN, WE GAAN ERVOOR. WE ZIJN MEDESTANDERS!"

De meerwaarde voor de jeugdwelzijnswerker

Het is zowel voor de jongeren als voor de jeugdwelzijnswerker een groot voordeel om jongeren tijdens het volledige proces te betrekken. *“Achteraf, wow, we hebben het hier wel gedaan hé”* is een uitspraak van de jeugdopbouwwerker van Geraardsbergen. En ook de jeugdwerker van Jong Gent in Actie: *“Je moet ook meestrijden he. Ze moeten het gevoel hebben dat we samen aan het strijden zijn, we gaan ervoor. We zijn medestanders! Dat vind ik heel belangrijk”*. Het samen actie ondernemen creëert een andere, nieuwe band tussen jongere en jeugdwelzijnswerke: je staat schouder aan schouder te strijden voor hetzelfde, dat is uniek.

DISCUSSIEBOX

- Waar zit volgens jou de meerwaarde voor de jeugdwelzijnswerker om jongeren te betrekken binnen een politiserend proces?
- Hoe behoud je de betrokkenheid en kracht van jongeren tijdens het volledige proces van politisering?
- Hoe zit het met terugkoppelen naar jongeren in jouw organisatie? Waar kan dit nog verbeteren? Waar zit dit al goed?
- Wanneer neem jij (een deel van) het proces zelf in handen? Wat maakt dat je dit doet? Hoe kan je de sturing toch bij de jongeren laten?
- Hoe ga je om met jongeren die zich meer op de achtergrond plaatsen bij een politiserend proces? Wat kan je doen om hun eigen sterktes te laten inzetten?
- Hoe pak je het aan als jongeren sturing/leiderschap nodig hebben van de jongerenwerker?
- Op welke manier kunnen we samen met jongeren verandering teweegbrengen? Heel concreet, hoe doe je dat?

- Je kan de reflectie en discussie voeden door vragen te stellen aan jongeren:
 - Hoe voelen jullie zich wanneer jullie het politiserend proces zelf in handen mogen nemen?
 - Wanneer merk je dat het toch moeilijk is om in elke fase van het proces het stuur in handen te hebben?

BIJDRAGE AAN HET PUBLIEKE DEBAT

Jeroen Kemel

Het doel van politiserend werken is om stemmen te laten horen die nog geen gehoor kregen, om kwesties zichtbaar te maken die soms bewust onzichtbaar bleven. Dit noemen we 'publiek gaan'. Politisering gaat over allerlei praktijken die bijdragen aan het publiek debat over hoe we samenleven. Elke samenleving kent onrecht, ongelijkheid en uitsluiting. Jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie en hun begeleiders kunnen dit scherp ervaren. In de cases zien we hoe jongeren op verschillende manieren hun stem laten horen en zo de bestaande orde verstoren.

Moeten we publiek gaan?

Het doel van politiserend werken is om publiek te kunnen gaan. Iedereen is lid van de samenleving en mag een aandeel hebben in het publieke debat. Maar is dit wel altijd mogelijk en goed? Thiska van JGiA vertelde dat het publiek gaan soms wel tegengestelde effecten met zich meebrengt. Er bestaat immers steeds een kans dat mensen hier niet mee akkoord zijn of zelfs boos worden. Dit zal dan ook geen positief effect hebben op jouw doelgroep. Daarom is het van belang om zeker de timing en manier van publiek gaan in de gaten te houden.

Kwesties publiek maken is meer dan betogen alleen

De jongeren in de cases 'gaan publiek' op zeer verschillende manieren: van een grootse betoging, een tentoonstelling, tot in gesprek gaan met wijkbewoners.

De jongeren van NIEMO toonden hoe zij kijken naar de situatie van mensen zonder papieren via een tentoonstelling. Ze maakten de mensen zonder papieren, hun precaire situatie én hun eigen beleving over hun schrijnende toestand zichtbaar door middel van creatieve expressie. Dat was een andere, wellicht meer passende wijze dan de verbale vormen waarmee politisering spontaan vaak wordt verbonden.

Bij 'Geen Kind op Straat' was het niet alleen de bedoeling om de stem van jongeren duidelijk te laten horen en een publiek statement te maken over de heersende woonnood maar ook om druk uit te oefenen op de beleidsmakers om het woonbeleid te veranderen. Het beleidsgerichte en publieke doel van de actie blijkt duidelijk uit deze uitspraak van trajectbegeleidster Thiska: *"We moesten gewoon op straat komen, mensen moeten dit leren kennen. Dit moet op de publieke en politieke agenda komen, want het is zo dringend. Het is zo acuut."* Dit sluit aan bij de politiserende cultuur en jarenlange ervaring binnen Jong Gent in Actie. Politiserend werken zit in de DNA van de organisatie, zoals noden naar buiten brengen en maatschappelijke verandering claimen.

In de case rond de Rotney-berg droegen de jongeren bij aan de publieke mening over de inrichting van de wijk door rechtstreeks de buurtbewoners te bevragen. Ze deelden folders rond en gingen in gesprek met de wijkbewoners. Hierdoor groeide het bewustzijn dat er inderdaad geen plaats was voor de jongeren in hun wijk. Het pleintje werd later ook ingehuldigd met aanwezigheid van de burgemeester, pers en buurtbewoners.

We zien dus dat er verschillende manieren zijn van publiek gaan. De ene is niet beter dan de andere. Soms gaat het om dialoog, soms om een wat scherpere confrontatie. Jongeren zoeken de publieke aandacht van andere jongeren, buurtbewoners, verantwoordelijken van voorzieningen, de publieke opinie of beleidsmakers. Het kan op 'de politiek' gericht zijn, maar dit hoeft zeker niet.

Samen komen we sterker naar buiten

Opvallend is ook dat het publiek gaan vaak samen met andere organisaties gebeurt. Zo vond de tentoonstelling van NIEMO plaats op een opendeurdag van het stedelijk opvanginitiatief. Dit bood de jongeren een mooie kans om via hun werkjes naar buiten te komen.

Ook de actie van Jong Gent in Actie was een samenwerkingsverband. De sterkte van deze actie lag onder andere in de samenwerking tussen verschillende spelers. Er was de deskundigheid van een aantal burgers die vaker activistische activiteiten deden en er waren de sterke verhalen over woonnood van de jongeren uit verschillende organisaties. Zelfs medewerkers van stadsdiensten raakten in de actie betrokken.

Samenwerken is wel niet altijd mogelijk of makkelijk. Andere actoren kunnen vanuit een andere invalshoek kijken, een ander engagement hebben of zelf de ruimte niet krijgen waardoor dit niet altijd mogelijk is.

Tussen erkenning en blootstelling

Publiek gaan betekent samen met de jongeren zoeken naar passende manieren om naar buiten te treden met hun kwesties. Hierin zit een spanningsveld: jonge mensen worden gezien en krijgen erkenning, maar ze verlaten ook hun veilige, vertrouwde plaats om zich bloot te stellen aan publieke aandacht. Voor jongeren en werkers is het daarom belangrijk dat de veiligheid die de jongeren op de werking voelen ook doorgetrokken worden in het publiekgaan. Zo vertelden de jongeren in het project 'Onzichtbaarheid': "Ik had zoveel stress, voor zoveel mensen praten!", "Ik zei iets, maar dan moest de microfoon direct weg." Voor hen was een haalbare en passende manier om via kunstwerkjes naar buiten te komen en langs deze weg in gesprek te gaan met bezoekers.

"ALS JE OOK ZOVEEL ORGANISATIES TEZAMEN KRIJGT, DIE SAMEN WILLEN WERKEN AAN EEN PROBLEEM AAN TE PAKKEN DAN HEEFT DAT EEN EUFORISCH GEVOEL."

Voor de jongeren betekent naar buiten treden, erkenning krijgen als iemand die ook iets mag of kan zeggen of tonen, als een volwaardige medespeler. Voor ze publiek gaan, moeten de jongeren en jeugdwelzijnswerkers zich vaak lang en geduldig inzetten. In publieke momenten kunnen ze erkenning krijgen voor hun werk. Zo organiseerde jeugdopbouwwerker Samuel een feestelijke opening rond het voetbalpleintje omdat hij graag de gasten in de bloemetjes wilde zetten.

Publiek gaan: een doel op zich?

Het 'publiek gaan' heeft niet uitsluitend belang in het op de agenda plaatsen van een kwestie of het zoeken naar een verbetering van omstandigheden. Samen naar buiten komen, protesteren of in dialoog gaan, zaken tonen aan anderen, praten met andere mensen kunnen veel energie geven en de betrokken jongeren een sterk positief groepsgevoel geven. Een jongere van Jong Gent in Actie verwoordde het als volgt: *"Er waren daar kinderen met potten en pannen die mee hebben getrommeld en dat gaf een euforisch gevoel. Als je ook zoveel organisaties tezamen krijgt, die samen willen werken aan een probleem aan te pakken dan heeft dat een euforisch gevoel."* Het proces waarbij jongeren bepaalde verantwoordelijkheden dragen, zelfvertrouwen kweken en groeien als mens is ook een doel die niet naar de achtergrond mag verdwijnen.

Tijdens politiserend werk zijn de jongeren niet te herleiden tot hun 'situatie' of hun 'problematiek' als 'doelgroep'. Ze tonen zich als jonge mensen die net als om het even wie kunnen meedoen aan gesprekken over hoe we onze samenleving inrichten. Ze zijn volwaardige leden van de maatschappij. In die zin kunnen we ons afvragen of 'publiek gaan', los van de inschatting of en wanneer een concreet resultaat behaald zal worden, een doel op zich kan zijn in het politiserend werken met jongeren in een kwetsbare situatie.

DISCUSSIEBOX

- Hoe vul je 'publiek gaan' in? Hoe ziet jouw organisatie dat? En de jongeren
- Wanneer beslis je om naar buiten te komen? Wat zijn de kansen en gevaren?
- Op welke manieren kan je naar buiten komen? Hoe betrek je jongeren in die keuzes?
- Hoe kun je de veiligheid van de jongeren bewaren als je 'publiek gaat'?
- Wat zijn voor- en nadelen van samenwerking als je naar buiten komt?

- Je kan de reflectie en discussie voeden door vragen te stellen aan jongeren:
 - Hoe willen jullie naar buiten treden? Wat helpt jullie daarbij? Wat maakt het moeilijker? Welke talenten kunnen jullie gebruiken in het naar buiten treden? (bv. Sociale media, Tik-Tok...)

VALLEN, OPSTAAN EN WEER DOORGAAN

Charlotte Roelandt

Denk eens even terug aan projecten of activiteiten die je hebt opgezet en begeleid. Liep alles altijd van een leien dakje voor alle betrokkenen? De kans dat hier iemand volmondig 'ja' op antwoordt, is miniem. Ook elk proces van politiserend werken met jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie kent zo zijn ups-and-downs. Hoe ga je om met tegenslagen? Val je en blijf je liggen of sta je op en ga je door?

Een brug te ver

Werken met een groep is niet altijd eenvoudig. Zoals je in het artikel van fatalisme kan lezen, hebben jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie veelal een fatalistische kijk op situaties van onrecht en achterstelling waarmee ze geconfronteerd worden in hun leven. Daarom kan zelfs een kleine tegenslag best een groot effect hebben. Samuel van Uit De Marge ondervond dat onverwachte tegenslag tijdens het proces bij jongeren soms zelfs meteen de doodssteek betekend: *"Als het fout loopt dan is het van de eerste keer over and out eh, dat valt niet meer te motiveren. Soms vind ik het moeilijk om om te gaan met dat fatalisme."* In zijn Rotney-project haakte één van de jongeren dan ook af toen hij hoorde dat niet de gemeente maar zij zelf en met eigen middelen het voetbalpleintje zouden moeten bouwen. *"Het zou leuk zijn als er hier een voetbalveldje zou komen maar ja als ge het dan zelf moet doen of u echt al moet laten horen vooraleer er hier echt iets gebeurd, ja dat was een stap te ver voor hem."*

No sweat, no glory

Net als jongeren kunnen ook jeugdwerkers af en toe de moed dreigen op te geven wanneer ze het gevoel hebben dat het allemaal wat minder gaat. Bij het project onzichtbaarheid van vzw Jong zijn er enkele duidelijke voorbeelden. Ellen had op een gegeven moment, toen ze hun thema's waarrond ze wilden werken gekozen hadden, toch wat tijd nodig om over de thema's na te denken en zat met haar handen in het haar.

Ze wist naar eigen zeggen even niet meer wat gedaan en vroeg zich af: *"En nu? Welke pistes kunnen we nu inslaan...?"* De jeugdwerkerswerkster botste samen met de groep ook op het vinden van de geschikte manier om publiek te gaan. *"Liefst van al wilden we toch rond de tafel zitten met een schepen of misschien met een journalist. Of wat nog fijner zou zijn is als we net zoals de jongens en meisjes van Jong Gent in Actie via filmpjes op sociale media onze verhalen zouden brengen. Maar dat filmen, dat zagen ze allemaal niet zitten. Neen, dat wouden ze niet. Dat was wel heel duidelijk voor hen."* Een andere manier zoeken om naar buiten te komen met de tieners was een werk van lange adem.

Het duurde zo lang dat ze het zelf allemaal niet meer zag: *"Ik miste zelf zo'n beetje die flow, ik werd zelf zo'n beetje gedemotiveerd omdat het al zolang duurde. Maar toen had ik zoiets van nu moeten we iets gaan doen hé! Ik wilde er opnieuw energie in steken en er iets uithalen."*

Toen beseften ze allemaal samen dat ze de grote maar vage ideeën

moesten laten varen en zoeken naar een eigen en haalbare manier om maatschappelijke verandering te brengen. Ze wilden gewoon echt iets doen.

**MAAR TOEN HAD IK ZOIETS VAN NU
MOETEN WE IETS GAAN DOEN HE! IK
WILDE ER OPNIEUW ENERGIE IN
STEKEN EN ER IETS UITHALEN.**

'Geen kind op straat', een project van Jong Gent in Actie lijkt amper tegenslagen te kennen. Bij nader inzien waren er toch twee kleine tegenslagen maar hierdoor viel geen man over boord en zakte de moed bij niemand echt in de schoenen. De eerste tegenslag zag Thiska bij de eerste actie die ze voerden onder de stadshallen. Initieel wilden ze een kampvuur houden met een sleep-out om de problematiek aan te kaarten. Dat mocht echter niet van de stad. Ze lieten het hoofd niet zakken, ze kwamen op de proppen met een alternatief. *"We zijn dan een andere kant moeten uitgaan. We hebben dan met vzw Jong en de andere organisaties een klein huisje gebouwd onder de stadshal en daar dan wat beerkes en een matras en zo gelegd."* De jongeren vonden de dag van de actie zelf dan weer wat demotiverend maar gaven de moed echter niet op: *"Het was een chaotische dag. Blijkbaar mochten we geen actie doen omdat we geen vergunning hadden aangevraagd waardoor het programma last-minute nog wat verschoven is. Dus dan was er eventjes gevaar dat de actie niet kon doorgaan, maar we hebben toch doorgezet."*

DISCUSSIEBOX

- Wat zie jij als tegenslag in een politiserend proces? Hoe ziet jouw organisatie dat?
- Kun je tegenslag voorzien? Kun je je erop voorbereiden? Kun je jongeren daarop voorbereiden? Hoe doe je dat dan?
- Hoe ga je om met die tegenslagen? Waar vind je nieuwe energie?
- Hoe verloopt de communicatie met jongeren over tegenslagen? Hoe verwerk je dat samen? Op welk moment kan je tegenslagen en succesverhalen aanbrengeen?
- Je kan de reflectie en discussie voeden door vragen te stellen aan jongeren:
 - Wat zie jij als tegenslag?
 - Waar vind je energie?
 - Wat is het ergste dat volgens jou kan gebeuren?

WAT IS 'SUCCES' IN POLITISEREND WERKEN?

Jeroen Kemel

Vaak geloven mensen dat politiserend werken pas geslaagd is als er een structurele verandering in het beleid is bereikt. Pas als de inzet tot resultaat heeft geleid, zouden we kunnen spreken van succes. Maar is dit wel zo? Wanneer is een politiserend project geslaagd? In onze cases zagen we verschillende blikken op succes, maar ook parallellen.

De begeleiders van de projecten zien een duidelijke spanning tussen enerzijds het proces en anderzijds een resultaat. Het proces komt vaak op de voorgrond te staan. De jongeren staan centraal. Zij moeten gehoord worden. Maar naast het proces is het resultaat ook belangrijk. Dit betekent niet alleen dat de kwestie publiek gaat, maar ook dat de jongeren erkenning krijgen. Een resultaat is niet altijd mogelijk en hierin is succes niet te voorspellen.

Kleine successen vieren

De jongeren groeien op in een samenleving waar ze vaak aan in de marge leven. Daarom wilden de jongeren van Jong Gent In Actie realistisch zijn. Ze stonden sceptisch tegenover wat ze konden bereiken en hadden hun verwachtingen daarom niet te hoog gelegd: *"gewoon als het er is, dan is het er. Als het er niet is, dan is het er niet. We gaan niet treuren. Volgende keer beter."* Gehoord worden en erkenning krijgen in Gent zou voor hen al een succes zijn. Daarom zet Jong Gent in Actie in op kleine successen. Die kleine successen worden benadrukt om de druk op het eindresultaat te verminderen. Trajectbegeleidster Thiska verwoorde het als volgt *"Toch proberen te blijven praten en het positieve dat allemaal gebeurt te benadrukken. Je weet ook hoe dat dit werkt. En... hopen op kleine successen."* Door kleine verwezenlijkingen te benadrukken, worden deze als successen ervaren en blijft de dynamiek behouden. Jongeren krijgen erkenning en moed om door te gaan. Uiteindelijk waren de resultaten wel hoger dan de verwachtingen, wat hen trots maakte.

Verwachtingen over resultaten

Wat succes voor de jongeren betekent, hangt ook samen met de verwachting over wat een goed resultaat zou zijn. De jongeren zitten vaak met een gevoel dat er niet veel te veranderen is. In de NIEMO-werking zaten ze vast en voelden de jongeren dat ze niets konden doen aan de situatie van mensen die geen papieren hebben. Hun oplossing was om caritatieve acties te doen. *"We kunnen wel mensen eten geven en zulke dingen. Maar we kunnen hen geen huis geven. Het is moeilijk. Maar we kunnen wel eten geven, geld geven, kledij geven. Het is gewoon één ding. Gewoon zonder papieren kan je gewoon niets doen, niet naar school gaan, niet gaan werken... Zonder papieren kan je niets doen."* Succes was dan dat deze mensen geholpen werden.

Een huis en papieren waren niet mogelijk. De zoektocht naar een gewenst en haalbaar resultaat vroeg heel veel energie van de groep en de begeleiding. Aan de ene kant wilde jeugdwerkers Ellen dat alles op het tempo en vanuit de jongeren kwam. Maar langs de andere kant had ze ook het idee dat er toch zeker met een journalist of schepenen gesproken moest worden. Die spanning zorgde voor moeilijkheden en er werd geen manier om publiek te gaan gevonden. Later kwam men toch uit op publiek gaan via een artistieke expressie. Op dat moment was het voor Ellen was het niet duidelijk of ze tevreden was met de uitkomst van het project.

In de NIEMO-werking werd er dus heel groot gedroomd, maar waren de hoge verwachtingen moeilijk concreet te maken. Bij Jong Gent in Actie werd dan weer verteld dat ze de verwachtingen niet te hoog wilden leggen. Er is meer gebeurd dan verwacht waardoor ze tevreden waren. In Geraardsbergen was het belangrijkste doel om een eigen plek te krijgen. De jongeren hadden het gevoel dat er in hun wijk te weinig was voor jongeren en kinderen. Het krijgen van een plaats stond centraal. De toeters en bellen die erbij kwamen bij de opening was voor hen niet nodig. Het tastbare resultaat was wat telde.

Wat als het resultaat niet wordt bereikt?

In de case rond de politie in Geraardsbergen werd het verhoopte resultaat niet bereikt. Samuel zijn doel was om de jongeren en de politie in dialoog te laten treden. Dit is niet gelukt. De betrokken diensten gingen in dialoog met hem, maar het was onmogelijk om de jongeren hierin te betrekken. Uiteindelijk bleef Samuel hen opzoeken om terug te koppelen over wat er gezegd is geweest. Een van de jongeren vertelde: *"Wij waren gewoon aan het station aan het rondhangen. En we zagen Samuel daar ook komen en we zijn dan daarover terug wat beginnen praten."*

Het resultaat was dat de relatie tussen deze jongeren en de politie er wel op verbeterd is.

Opvallend is dat er in al de cases die in het magazine besproken worden, succes bereikt wordt. Soms zijn ze hiermee tevreden zoals bij JGiA, soms zijn de betrokkenen hier minder zeker van zoals bij NIEMO. Belangrijk hierbij is zeker dat ze konden publiek gaan. In veel gevallen zal een actie, het publiek gaan mislopen. Dit kan verschillende oorzaken hebben zoals het gebrek aan ruimte, fatalisme... Ons devies: Blijven gaan! Er zit meer in een politiserende actie dan enkel resultaatgericht succes.

Versterkte fierheid is een succes op zich

Op de achtergrond van deze cases speelt er iets anders dan het concrete, inhoudelijke resultaat. Het zelf kunnen zichtbaar maken van een kwestie, en het gehoord en erkend worden door anderen leidt tot fierheid, tot trots. De jongeren zelf zien dit wellicht niet zo sterk, maar ons viel het op hoe trots de jongeren hun verhaal vertelden. Ze kregen erkenning in hun menszijn en er werd naar hen geluisterd. Zo vertelt een van de jongeren van Jong Gent in Actie: *"Elke keer dat er iemand kwam spreken met één van de jongeren is er een trots gevoel. We worden erkend."*

MAAR ALS HET MISLOOPT OF STOPGEZET WORDT, IS DAT DAAROM NIET PER SE SLECHT VOOR DE GASTEN. ZIJ HALEN ER WEL IETS UIT. IN DE ZIN VAN, GE WORDT SERIEUS GENOMEN, IK HEB DAT HIER KUNNEN DOEN."

Volgens jeugdopbouwwerker Samuel is dit een waarde op zich, nog los van het resultaat: *"Ik denk op zich dat het resultaat belangrijk is, voor die gasten is dat de reden waarom ze beginnen met een traject. Maar als het misloopt of stopgezet wordt, is dat daarom niet per se slecht voor de gasten. Zij halen er wel iets uit. In de zin van, ge wordt serieus genomen, ik heb dat hier kunnen doen."* Die trots komt niet alleen bij de jongeren maar ook in alle verhalen van de jeugdwerkers naar boven.

Bij Jong Gent in Actie beschouwen ze sommige jongeren bijna als collega's in het proces. In Geraardsbergen wilde Samuel de jongeren in de bloemetjes zetten door een feestelijke opening te organiseren. Ook Ellen stak haar bewondering voor de NIEMO- jongeren niet onder stoelen of banken: *"Op zich dat dat wel leuk en mooi is geweest hé. Tof om te horen: we hadden liefst een huis, maar we kunnen dat niet. Dus je voelt toch ergens nog zo die frustratie bij hen, maar dat toont alleen nog maar meer hun betrokkenheid. Het toont aan hoe graag dat ze dat problemen hadden willen oplossen."*

DISCUSSIEBOX

- Wat betekent 'succes' in een politiserend proces voor jou? En voor je organisatie? En voor de betrokken jongeren? Betekent dit hetzelfde of zijn er andere verwachtingen? Hoe ga je daarmee om?
- Hoe groot is de spanning tussen grote dromen en realistische doelen? Is dat een probleem en voor wie? Hoe kun je dit aanpakken?
- Is er een goede balans tussen realistische doelstellingen en dromen?
- Ga je expliciet met de jongeren op zoek welke successen ze willen bereiken?
- Hoe belangrijk is het vieren van kleine successen voor jou, voor de jongeren? Hoe pak je dat aan? Wat moet je doen als er geen succes bereikt wordt?

- Je kan de reflectie en discussie voeden door vragen te stellen aan jongeren:
 - Wanneer is de actie succesvol?
 - Wat willen we als groep bereiken?

JEUGDWELZIJNSWERKER GEZOCHT OM POLITISEREND TE WERKEN

Kato Van Hove

We zoeken een jeugdwelzijnswerker die in onze werkingen met kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie politiserend wil werken. Dit staat niet los van je basisopdracht als jeugdwelzijnswerker: een goede vertrouwensrelatie in een veilig klimaat is ook voor het politiserend werk een noodzakelijke voorwaarde.

je opdracht

- Als jeugdwelzijnswerker wil je de stem van de maatschappelijke kwetsbare jongeren versterken.
- Als jeugdwelzijnswerker heb je vertrouwen in de jongeren. Je creëert een band met de jongeren, waardoor zij jou ook gaan vertrouwen. Wederzijds vertrouwen is een van de belangrijkste factoren in een geslaagd proces.
- Je biedt de jongeren een veilige plek.
- Je maakt jongeren sterker, je laat hen groeien en ondersteunt hen daarin.
- Je werkt samen met jongeren, op de maat en het tempo van de jongeren. Ze staan naast je en zijn jouw medestanders.
- Je blijft de jongeren motiveren en positief bekrachtigen. Je moet verwachtingen kunnen temperen. Blijf in gesprek gaan met de jongeren, zowel in groep als individueel.

je profiel

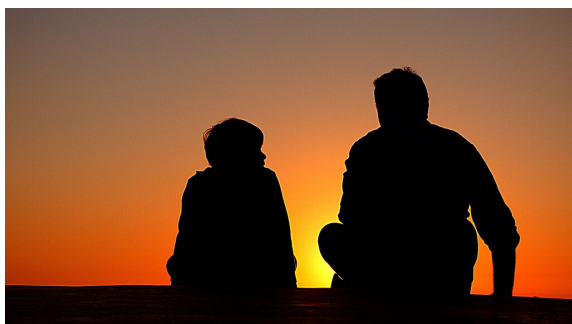
- Je bent overtuigd van de krachten van de jongeren.
- Je bent toegankelijk, open en hulpvaardig.
- Je hebt een respectvolle en positieve houding tov de doelgroep.
- Je hebt inzicht in de leefwereld van jonge mensen in maatschappelijk kwetsbare situaties.
- Je hebt inzicht in mechanismen van sociale uitsluiting.
- Je bent discreet en gaat met zorg om met gevoelige informatie.
- Je bent je bewust van je rol.
- Je vertrekt vanuit de noden, behoeften, belangen en kwesties van de jongeren.
- Je hebt interesse in het begrip politisering en wilt er mee aan de slag gaan. Je denkt na over de vormgeving van het begrip en hoe je effectief aan politisering kan doen.
- Je kijkt kritisch naar situaties en verhalen van jongeren, je blijft verontwaardigd. Je kan passie omzetten in actie.
- Je hebt de energie om met die verhalen aan de slag te gaan en ze niet als normaal te zien.
- Je hebt zowel oog voor het individueel welzijn als het maatschappelijke welzijn.

ons aanbod

- Ruimte voor creativiteit en zelfontplooiing.
- Ondersteuning vanuit een divers team van toffe collega's.
- Een uitdagende job.

DE PEDAGOGISCHE RELATIE VORMT DE BASIS VOOR POLITISEREND WERKEN

Shinya Xuan

De kracht van de pedagogische relatie tussen jeugdwerkers en jongeren is ook voor het politiserend werken van cruciaal belang. We vatten dit in vier krachtlijnen: een veilige ruimte, wederzijds vertrouwen, alertheid en walk the talk.

Safe space

In alle cases wordt veel belang gehecht aan een veilige ruimte of een plek voor de jongeren. Met veilige ruimte wordt er een plaats bedoeld waar ze zichzelf kunnen zijn en ook vooral welkom voelen. Samuel de jeugdwerker van Uit De Marge verwoordt het als volgt: *“We zeggen altijd in het jeugdwerk, ge komt ergens naar een plek en dat is een veilige, het is okee, je kan er zijn, je kan zeggen wat je wil, je wordt er niet op afgestraft. Het is een safe space, een veilig klimaat.”*

De impact van een veilig klimaat komt mooi naar voor in een citaat van een jongere in NIEMO: *“Altijd naar vzw Jong komen, altijd naar vzw Jong komen. Dat is goed zodat mijn stress weggaat, om mijn hoofd een beetje rustig te laten worden. Maar vzw Jong was echt de beste voor mij. Want ik heb veel stress, zoveel stress ik wil mezelf doodmaken. Echt waar, ik vergeet dat allemaal. Want vzw Jong is echt een hulp voor alles.”*

Het is een plek waar eigenlijk op dat moment de jongeren kunnen kiezen wat ze graag willen doen. Je komt hier om te ontmoeten en je moet hier niets. De vraag is hoe je tot die veilige ruimte komt? Overall komt er één waarde terug waar rekening mee gehouden moet worden, namelijk gelijkwaardigheid.

**“DE JONGEREN STAAN NIET BOVEN
ONS, NIET ONDER ONS
MAAR NAAST ONS!”**

Samuel noemt zijn jongeren ook collega's, wat al voor een andere sfeer zorgt. Trajectbegeleidster Thiska van JGiA vertelt hierover: *"De jongeren staan niet boven ons, niet onder ons maar naast ons!"* Ze vermeldde dit ook als volgt: *"Hoch, hoe zeg je dat? Zo veel mogelijk autonomie geven en zoveel mogelijk respect geven. Ik denk dat dat het belangrijkste is. Dat is ook de enige manier om met jongeren te werken. Allé, zoveel mogelijk zichzelf laten zijn, zoveel mogelijk zelf het roer in handen te laten nemen. Dat is ook wat ze missen in het dagelijkse leven. Dat vinden ze hier en dat het daarom hier ook werkt."*

Wederzijds vertrouwen

Een tweede belangrijke aspect is het niet te onderschatten effect van wederzijds vertrouwen: *"vertrouwen is alles en moet van twee kanten komen"*, zei een jongere van JGiA.

Hiermee verwachten de jongeren een heel open relatie waar ze gewoon alles tegen de jeugdwelzijnswerkers kunnen zeggen wat ze denken en voelen zonder beoordeeld te worden. Hierbij worden de jongeren ook serieus genomen en niet enkel gezien als 'jongeren'. Dat vertrouwen wordt meestal gewonnen door bij wijze van spreken gewoon te 'chillen' met de jongeren, in hun eigen veilige ruimte of door mee te doen met activiteiten. In kwestie van politiserend werken is dit vertrouwen noodzakelijk om iets op poten te kunnen zetten. Een jongere vanuit Geraardsbergen: *"Hij vertrouwt ons zelfs meer dan wij hem. Hij kende ons nog niet en zei al: ja ik vertrouw erop dat je er ga zijn op dat uur. En ik was er niet op dat uur. Maar dan is er wel een betere band gekomen. En zo ben ik dan eigenlijk hem beginnen leren kennen en steeds beter en beter."*

Vertrouwen is iets wat je moet verdienen. De jeugdwelzijnswerkers kunnen dit vertrouwen winnen door veel in conversatie te gaan, zowel individueel als collectief. De jongeren serieus nemen is dan ook een voorwaarde om vertrouwen te winnen. Dit geeft een heel betrokken gevoel weer, dat er echt naar hen wordt geluisterd. Dit is belangrijk aangezien jongeren niet altijd onder woorden kunnen brengen wat ze denken en/of voelen. Het is hier dus ook noodzakelijk om de jongeren als gelijkwaardig te beschouwen: *"Ze moeten het gevoel hebben we zijn samen aan het strijden, ze moeten het gevoel hebben, we gaan ervoor. We zijn medestanders!"* vertelde Thiska.

Alert zijn

Om tot dat vertrouwen te komen, is erkenning geven aan de jongeren van cruciaal belang. Erkenning geven kan aan de hand van kleine dingen door alle succesverhalen te benadrukken en te benoemen. Dit werkt zeer motiverend. Vraag de jongeren door naar hun mening en leer ze kritisch kijken.

Het is ook belangrijk om alert te zijn voor non verbale-communicatie. Ellen zei het volgende daarover: *"Één persoon is dan plots heel stil, maar dan toch nog eens vragen van 'cava met u? Wil jij nog iets zeggen? Heb je het wel allemaal begrepen? Toch nog eens extra, alerter zijn. Een beetje polsen van het is toch allemaal oké met iedereen. Maar dit is inderdaad onze gewoonte, wij doen dat altijd. Ik denk dat dat heel belangrijk is in het jeugdwelzijnswerk."* Dit heeft het gevoel aan de jongeren dat ze gezien worden en ze iets betekenen in de organisatie. Dus inclusie-denken en iedereen proberen te betrekken in de organisatie. Een participatieve houding aannemen is een must!

Walk the talk

"Ik had niet zo echt vertrouwen in hem want ik kende hem ook niet echt zo. Ja, na een tijdje wel natuurlijk, want na een tijdje vertrouwde ik hem omdat ik wist wat hij deed en dat wat hij deed wel hielp. En zelfs als het niet hielp, dan vond hij nog dingen uit om zaken nog beter te doen." Deze jongere uit Geraardsbergen wil duidelijk graag weten met wat de jeugdwelzijnswerker precies bezig is en wat hij/zij wilt bereiken.

Walk the talk: zeg wat je doet en doe wat je zegt. Dit is een belangrijke factor in de relatie want heeft een directe link met betrouwbaarheid. *Walk the talk* zorgt er ook voor dat de jongeren mee betrokken worden in het proces *"Ja. Ook voor dat we daar binnen gingen, zei hij ook wel van wat we ervan moesten verwachten en wat we zeker moesten zeggen."* waren de woorden van een van de Rotney-jongeren.

Het is dus makkelijker om een vertrouwensrelatie op te bouwen als beide partijen benoemen waar ze mee bezig zijn en waar ze aan denken om dan van individuele kwesties naar een collectieve actie over te gaan. Door alles in openheid te delen en de jongeren te betrekken creëren de jongeren ook hun eigen mening en inspraak doorheen heel het proces wat ervoor zorgt dat het vertrouwen toeneemt.

DISCUSSIEBOX

- Wat is er nodig voor een goede vertrouwensrelatie?
- Wat doe je wanneer de jongeren hun kwesties niet zelf aanhalen, maar jij deze wel ziet? Hoe bepalen jongeren in jouw organisatie welke kwesties er wel/niet op de agenda komen?
- Wat betekent een veilige ruimte voor jou, voor je organisatie en vooral voor je jongeren zelf? Welke veilige ruimte hebben je jongeren? Moet je organisatie die altijd zelf aanbieden?
- Hoe alert ben jij en is je organisatie om signalen van jongeren te herkennen en te erkennen?
- Herken je 'walk the talk' in je eigen praktijk? Hoe kun je dit versterken in je werk, in je organisatie?

- Je kan de reflectie en discussie voeden door vragen te stellen aan jongeren:
 - Wat is er nodig om het vertrouwen te winnen van de jongeren
 - Wat betekent een veilige ruimte voor de jongeren en over wat moet deze dan beschikken?

WANNEER DE RUIMTE ONTBREEKT...

Marte Ingels

Je wil een politiserende actie op poten zetten, maar de ruimte in de organisatie of samenleving is er niet. Hoe ga je hiermee om? In dit artikel bekijken we de ruimte voor politisering van klein naar groot: bij de individuele werker, in het team, in de organisatie, in de sector en in de samenleving. Het samenspel tussen die vijf niveaus bepaalt de ruimte voor politisering.

Ruimte bij het individu

"Ik denk dat ruimte belangrijk is maar niet het belangrijkste is. Ik denk dat je als individu die ruimte moet kunnen maken als je voldoende passie en frustratie hebt in dat probleem." Trajectbegeleidster Thiska van Jong Gent in Actie legt een deel van de verantwoordelijkheid bij de jeugdwelzijnswerkers. Ze staan dicht bij de jongeren en leren onrecht en uitsluiting van op de eerste rij kennen. Zij moeten ruimte maken voor politiserend werken. Ellen, jeugdwelzijnswerker van NIEMO ziet dit ook: *"Vanuit die verhalen merk je wel als jeugdwelzijnswerker van 'oei, er leeft hier vanalles in de groep', je moet daar iets aan doen."* En ook jeugdobbouwwerker Samuel van Uit de Marge zoekt de jongeren actief op en be vraagt welke drempels of kwesties ze ervaren en gaat daarmee aan de slag.

Toch gaan werkers niet in alle organisaties actief aan de slag met de verhalen die zij opvangen. Dit is onder andere afhankelijk van de persoon zelf: Is de verontwaardiging aanwezig? Willen ze het doen? Weten ze hoe het moet? Kan dit gecombineerd worden met hun uitvoerende taak? Maar het zou wat kort door de bocht zijn om de verantwoordelijkheid enkel bij de individuele beroepskracht te leggen. Je kan pas ruimte voor politisering bij jezelf vinden, als er in de organisatie een cultuur heerst van politisering, van het blijven aanhalen van kwesties, ...

Ruimte in het team

'Teamwork makes a dream work' wordt wel eens gezegd. Hoewel dit nogal cliché is, zit er ook een waarheid in. Het is heel moeilijk om als individu een politiserende actie op poten te zetten zonder dat je door een team van collega's of experts ondersteund wordt. Zo vertelt Ellen: *"Ik koppel altijd terug naar mijn team. Ik zeg dan ook van: mensen, ik heb nu echt het gevoel dat het vastzit, alstublieft help mij, geef wat ideeën. Hoe kunnen we het terug op de rails krijgen?"* Een team kan een basis zijn waarop je terugvalt wanneer het even niet meer vlot loopt. Maar een team kan er ook net voor zorgen dat je actie veel sneller vooruitgaat dan wanneer je het alleen moet doen. De teamleden hebben allemaal een eigen manier van werken, soms ook een eigen expertise. Dit kunnen mensen zijn vanuit je eigen organisatie of andere, die mee de actie op poten zetten. Zo vertelt Thiska dat er bij de actie van 'Geen Kind op Straat' heel wat mensen aanwezig waren die elk hun eigen kennis en ervaring hadden in verband met politiserend werken: *"Je hebt een aantal mensen die ervaring hebben en die goed weten over wat het gaat en die mensen kunnen motiveren en zijn gepassioneerd. En er waren ook een paar mensen die weten hoe het is in de realiteit. Het was een combinatie."*

Een ondersteunend team is dus van groot belang, maar kan enkel optimaal werken als er ook steun is vanuit de bredere organisatie. Hoe je steun ziet, is afhankelijk van de context waarin je werkt en hoe je dit zelf invult.

Ruimte in de organisatie

**"DAT ZOU IK FIJN
VINDEN, WAT
ERKENNING."**

Hoewel ruimte en steun in de organisatie voor de jeugdwelzijnswerkers de belangrijkste voorwaarden zijn voor krachtig politiserend werk, is dit niet evident. Zit politiserend werken in het hart of in de marge van de organisatie? Steun krijgen van je organisatie zorgt ervoor dat je je gesterkt voelt in datgene wat je onderneemt. Zo mist Ellen soms die erkenning en steun: *"Als er af en toe eens iemand zou passeren van 'Ah, zijn jullie bezig met politisering?'. Dat zou ik fijn vinden, wat erkenning. Dan kan er op een bepaald moment gedacht worden: oke, dit gaan we allemaal doen."*

Een ander verhaal zien we bij Jong Gent in Actie waar politisering in het hart van de organisatie zit. Dit versterkt Thiska: *"Dat politiserend werk, voor mij is dat de ziel van de organisatie en ik vind dat we dat moeten blijven benoemen, ook naar de jongeren toe."*

We moeten er ons van bewust zijn dat de ruimte in de organisatie soms ongewild ingeperkt wordt. Dit kan onder andere komen door de angst om subsidies te verliezen of omdat de organisatie zich moet verantwoorden. Het is begrijpelijk dat het moeilijk is om in te gaan tegen het beleid, dat je financiert. Een kritische stem in het middenveld is nodig, maar als organisatie heb je vaak ook de tijd niet om politiserend te werken. Er worden al zo veel andere opdrachten verwacht, je moet op zoveel verschillende dingen de focus leggen, dat het veel vraagt om ook nog eens politiserend te werken.

Ruimte in de sector

Samenwerkingsverbanden met andere partners zorgen ervoor dat je sterker staat in je verhaal van politiserend werken. Zoals Thiska zegt: *"Als de crisis groot is, krijg je wel wat partners mee."* Partners geven je steun om je actie door te zetten. Ze geven ook een andere kijk op zaken. Een jeugdwelzijnswerker vindt meestal vlot een mogelijke oplossing of aanpak, maar in de praktijk duiken heel wat concrete vragen op: valt dit binnen mijn domein? Hoe kan ik hieraan beginnen? Welke methode gebruik ik? Wat als het stilvalt? Welke ondersteuningsorganisaties zijn gespecialiseerd in dat thema?... Als je op een eenvoudige manier met collega's uit het werkveld ervaringen en ideeën kunt delen en kan overleggen, tilt dat je actie naar een hoger niveau. Ook bestaan er koepelorganisaties die organisaties kunnen ondersteunen in het samenwerken en publiek gaan. Dit is voor een organisatie een belangrijk steunpunt. Uit De Marge biedt bijvoorbeeld trainingen, coaching, advies... aan rond verschillende onderwerpen, waaronder politiserend werken.

Ruimte in de samenleving

De publieke uiting van noden met jongeren in een kwetsbare positie is vandaag niet eenvoudig. Beleidsmakers en instanties kunnen soms moeilijk om met kritiek. Ook de publieke opinie staat weinig open voor zaken die 'de orde verstoren'. Thiska vertelt hoe jeugdwerkers hiermee worstelen: *"We houden daar wel rekening mee: gaat dit wel door mensen gesmaakt worden? Gaan we daar niet meer mee tegen de borst stoten? Gaat dit niet nog meer voor wrijving of polarisering zorgen? Gaat onze doelgroep niet nog meer negatief bekeken worden?"* Op die vragen is er geen eenduidig antwoord. Voor jeugdwerkers staat het belang van de doelgroep uiteraard altijd centraal.

Soms is het niet wenselijk of mogelijk om met een kwestie naar buiten te komen omdat het publiek of de beleidsmakers de doelgroep nog negatiever zou bekijken en ze nog minder kansen krijgen. Dan kan het niet anders dan verder werken achter de schermen. Een spijtige realiteit.

Een sprekend voorbeeld is hoe de actie van de jongeren in Geraardsbergen werd stilgelegd door de politie die zich bedreigd voelde door de 'boefjes' (zoals omschreven door de politie) rond het station. De jeugdopbouwwerker werd opgedragen om het publieke werk met de jongeren stop te zetten. Verdere gesprekken verliepen tussen Samuel en beleidsmakers, zonder de jongeren. Hierbij had Samuel de moeilijke taak om de kwesties van de jongeren te vertalen naar het beleid. Uiteindelijk vond men elkaar wel in dit thema, maar gebeurde het zonder de jongeren.

Dit geeft aan dat sommige thema's erg moeilijk liggen in de samenleving, zeker wanneer het rechtstreeks tegen de beleidsmakers ingaat. Dan is het belangrijk om de strategische keuze om niet langer 'publiek te gaan', maar wel 'achter de schermen' samen met de betrokken jongeren af te wegen. De moeilijke vraag hierbij is: kan een jeugdwerker hier alleen over beslissen en wanneer doet hij dat?

DISCUSSIEBOX

- Bekijk de ruimte voor politisering op de verschillende niveaus. Waar kan jij als jeugdwelzijnswerker zelf die ruimte vergroten? Waar ben je afhankelijk van anderen?
- Wat betekent steun voor politiserend werken voor jezelf als deel van een team en als deel van een organisatie? Welke steun heb je nodig? Waar krijg je die steun en waar niet? Hoe kun je dat verbeteren?
- Welke randvoorwaarden zijn noodzakelijk om met je organisatie meer politiserend te kunnen werken?
- Op welke manier zou je bij politiserend werken sector-overstijgend kunnen werken?
- Welke sectoren zou je hierin kunnen betrekken? Waarom? Hoe beperken of verruimen maatschappelijke instellingen de kritische stem van jouw organisatie? Hoe komt dit? Hoe kunnen we de kritische ruimte verbreden?
- Je kan de reflectie en discussie voeden door vragen te stellen aan jongeren:
 - Hoe merk jij dat de jeugdwelzijnswerker ruimte heeft om met jullie politiserend te werken?
 - Op welke manier zouden jullie, jongeren, invloed kunnen uitoefenen op de organisatie en beleid om meer ruimte te creëren voor politiserend te werken?

TERUGBLIK OP...

Wie betrokken raakt in een politiserend project, actie of activiteit kijkt daar achteraf ook op terug. Welke gevoelens blijven hangen? Wat heeft dit betekend? Wat kon beter mocht je het opnieuw aanpakken? Hoe sta je daar nu tegenover? Met deze vragen gaven we tijdens het interview ook even de tijd en ruimte gegeven aan de jongeren en aan de jeugdwelzijnswerkers om terug te blikken op wat ze hadden meegemaakt. We sluiten dit magazine graag af met enkele treffende citaten:

"Nog meer terugkoppelen, nog meer ook de kwetsbare jongeren proberen... Allee echt de jongeren die moeilijker te motiveren zijn. Maar ik denk dat je dat sowieso niet altijd kan doen, je wilt dat wel maar je kan ook niet altijd iedereen meekrijgen in dat verhaal. Ik denk dat we dat nog meer hadden kunnen doen. Ik denk ook naar opvolging toe."
- Jeugdwelzijnswerker Jong Gent in Actie

"Wij zijn daar veel te weinig mee bezig, terwijl ik geloof dat we dat wel kunnen, maar dat we daar niet genoeg tijd en ruimte voor maken. Hoe moeten we dat doen? Hoe kunnen we dat vormgeven?"
- Jeugdwelzijnswerker Jong Gent in Actie

"Het is te zien, want alé ja de dingen dat we hebben gedaan, hebben geholpen maar ja dan na een paar maandjes is dat weer zoals vroeger."
- Jongere van jeugdopbouwwerk Geraardsbergen

"Terwijl dat ik nooit zou denken dat er nog leven in de wijk zou zijn geweest."
- Jongere van jeugdopbouwwerk Geraardsbergen

"Rotney dat was eigenlijk redelijk veilig voor de politiek hé. Dat mochten we doen hé, allez, hij was ook niet echt op de hoogte van dat we met zo'n project bezig waren, maar dat was niet tornen aan de politie of zo. En zeker in het beleid is de politie blijkbaar wel iets heel belangrijk, veel belangrijker dan stedenbouw. Want daar laten ze ons wel doen hé."
- Jeugdopbouwwerker Geraardsbergen

"We kunnen misschien via dat project iets doen voor die jongeren. We gaan dat niet stoppen, we zijn nog altijd goed bezig en gaan verder!"
- Jongere vzw Jong

"Ik vind het leuk wanneer mensen daarover komen praten. Ik vertel dan wat wij hebben gedaan en hoe hebben wij dat gedaan hebben."
- Jongere vzw Jong

"Het is wel straf voor jongeren van die leeftijd. Zij gaan van dichtbij kijken, dichtbij horen hoe wreed en erg dat het is. Ze kennen ook via vrienden of familie mensen die in die situatie zitten. Dus dat is echt wel verschrikkelijk. Ze zijn gaan leren daarover en tot de conclusie gekomen dat het echt wel een complex probleem is. De taal is niet evident, maar toch met de middelen die ze hadden, hebben ze toch hun steentje bijgedragen."
- Jeugdwerkzorgwerker vzw Jong

"Er zijn nog heel veel jongeren en kinderen die op straat staan, heel veel daklozen die geen dak boven hun hoofd hebben. De actie heeft wel resultaat opgeleverd maar er is nog altijd een hoge woonneed? Het is dus een dubbel gevoel."
- Jongere Jong Gent in Actie

"Ik had zo wel wat stress voor met die mensen te gaan praten, maar eigenlijk was dat niet zo erg om te doen. Het is ook maar ne gewone persoon. Samuel stelde ons voor we binnengingen ook gerust. Hij vertelde wat we ervan moesten verwachten en wat we zeker moesten zeggen."
- Jongere jeugdopbouwwerk Geraarsbergen

"We mogen ook wel dankbaar zijn. Heel veel jongeren zijn ook dankbaar dat er een plek is waar ze kunnen thuiskomen, waar ze zich goed kunnen voelen en waar ze hun talenten kunnen ontwikkelen."
- Jongere Jong Gent in Actie

**MENSEN ZONDER PAPIEREN KUNNEN NIKS DOEN.
MENSEN ZONDER PAPIEREN KUNNEN GEEN HUIS HUREN OF KOPEN
MENSEN ZONDER PAPIEREN KUNNEN NIET WERKEN
MENSEN ZONDER PAPIEREN KUNNEN NIET VERDER STUDEREN.**

**IK ZIE VEEL MENSEN IN BELGIE OP STRAAT SLAPEN. IK VIND DAT
HEEL ERG!**

**IK VRAAG MIJ AF, HOE KUNNEN WE MENSEN ZONDER PAPIEREN
HELPEN?**

**WE KUNNEN MENSEN ZONDER PAPIEREN GELD GEVEN?
WE KUNNEN MENSEN ZONDER PAPIEREN ETEN GEVEN?
WE KUNNEN MENSEN ZONDER PAPIEREN KLEREN GEVEN?
WE KUNNEN MENSEN ZONDER PAPIEREN EEN KNUFFEL GEVEN?**

**MENSEN ZONDER PAPIEREN KUNNEN MISSCHIEN WEL LEVEN, MAAR
DAT IS ECHT HEEL MOEILIJK. VOOR DE KINDEREN ZONDER PAPIEREN
IS DIT NIET EERLIJK.**

JONGERE VZW JONG